



**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 06. 2017. godine**

Sarajevo, august/kolovoz 2017. godine

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. 06. 2017. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

SADRŽAJ

I	UVOD	3
II	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH	4
1.	STRUKTURA BANKARSKOG SISTEMA	4
1.1.	Status, broj i poslovna mreža.....	4
1.2.	Struktura vlasništva.....	5
1.3.	Kadrovska struktura.....	7
2.	FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	8
2.1.	Bilans stanja.....	9
2.1.1.	Obaveze.....	14
2.1.2.	Kapital – snaga i adekvatnost.....	18
2.1.3.	Aktiva i kvalitet aktive.....	22
2.2.	Profitabilnost.....	31
2.3.	Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.....	35
2.4.	Likvidnost.....	39
2.5.	Devizni rizik.....	46
III	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	48
IV	PRILOZI	51

U prvoj polovini 2017. godine poslovanje bankarskog sektora karakteriše rast bilansne sume, depozita i kredita, nastavak pozitivnih trendova koji se ogledaju u rastu štednje stanovništva, kapitala, dobiti i pada učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima. Na nivou sistema zabilježen je pozitivan finansijski rezultat, te se na osnovu svega može zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 30. 06. 2017. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka, kao i na kraju 2016. godine. Broj zaposlenih u bankama FBiH iznosio je 6.646, što je neznatno povećanje od 0,5% ili 31 zaposlenika u odnosu na kraj 2016. godine.

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju prve polovine 2017. godine iznosila je 19 milijardi KM i veća je za 3,3% ili 611 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rast bilansne sume na strani izvora (pasive) rezultat je prevashodno rasta depozita i ukupnog kapitala, dok je struktura aktive imala manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 66,8% na 67,4% i smanjenje učešća novčanih sredstava sa 28,3% na 27,4%.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u prvoj polovini 2017. godine zabilježili su rast od 4,3% ili 528 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznose 12,8 milijardi KM. I u prvoj polovini 2017. godine nastavljeni su pozitivni trendovi iz 2016. godine, koji se ogledaju u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno većeg rasta kredita odobrenih privatnim preduzećima nego stanovništvu. Krediti dati privatnim preduzećima ostvarili su stopu rasta od 5,3% ili 304 miliona KM, tako da su sa 30. 06. 2017. godine krediti dati ovom sektoru dostigli iznos od 6,1 milijardu KM i učešće od 47,3%. Krediti dati stanovništvu u istom periodu zabilježili su stopu rasta od 3,5% ili 209 miliona KM, dok je njihovo učešće blago smanjeno sa 48,7% na 48,3% i sa 30. 06. 2017. godine iznosili su 6,2 milijarde KM.

Pokazatelji kvaliteta kredita su i u prvoj polovini 2017. godini, kao i u prethodne dvije godine, poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica. Nešto veći rast kreditnog portfolija, znatno niži priliv novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekat na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 11,7%, koliko je iznosio na kraju 2016. godine, smanjen na 11% sa 30. 06. 2017. godine. Učešće nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi 13,9%, a učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 7,8%.

Novčana sredstva iznose 5,2 milijarde KM ili 27,4% bilansne sume banaka u FBiH i na približno istom su nivou kao i na kraju 2016. godine

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u prvoj polovini 2017. godini zabilježila značajan rast od 8,8% ili 108 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznose 1,33 milijarde KM, sa učešćem od 7% u aktivi bankarskog sektora u FBiH.

U strukturi izvora finansiranja banaka sa učešćem od 77,1% ili u iznosu od 14,6 milijarde KM, depoziti su najznačajniji izvor finansiranja. U prvoj polovini 2017. godine zabilježen je rast depozita od 3,3% ili 462 miliona KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i sa 30. 06. 2017. godine dostigli su iznos od osam milijardi KM, što je za 1,7% ili 137 miliona KM više nego na kraju 2016. godine

Kreditne obaveze banaka sa 30. 06. 2017. godine iznosile su 867 miliona KM ili 4,5% od ukupnih izvora finansiranja i veće su za 2,2% ili 19 miliona KM u odnosu na 2016. godine. U posljednjih devet godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza, učešće ovih izvora u finansiranju banaka su značajno smanjeni.

U prvoj polovini 2017. godine ukupni kapital povećan je za 3,6% ili 98 miliona KM, po osnovu dobiti tekućeg perioda i sa 30.06.2017. godine iznosi 2,8 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM).

Regulatorni kapital na dan 30. 06. 2017. iznosi 2,5 milijardi KM i povećan je za 5,4% ili 127 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez značajnijih promjena u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 30.06. 2017. godine iznosi 15,7%, kao i na kraj 2016. godine, te je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30. 06. 2017. godine iznosi 9,9% (propisani minimum 6%).

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH u prvoj polovini 2017. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 152 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 154 miliona KM, dok je jedna banka iskazala gubitak u iznosu od dva miliona KM.

II POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SISTEMA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 06. 2017. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2016. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01. 07. 2008. godine.

U prvoj polovini 2017. godine nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka, kao i već završenog pozicioniranja na tržištu.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 23 (21 na teritoriji Federacije BiH, a dvije u Republici Srpskoj): osnovana su tri nova organizaciona dijela, osam organizacionih dijelova je ukinuto, a kod 12 su bile promjene. Također, bila je i jedna promjena kod jednog organizacionog dijela banke iz Republike Srpske u Federaciji BiH.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 30. 06. 2017. godine imale ukupno 545 organizaciona dijela, što je za 1,1% manje nego sa 31. 12. 2016. godine.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je isti kao i 31. 12. 2016. godine.

Sa 30. 06. 2017. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 52 organizaciona dijela u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 06. 2017. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je svih 15 banaka.

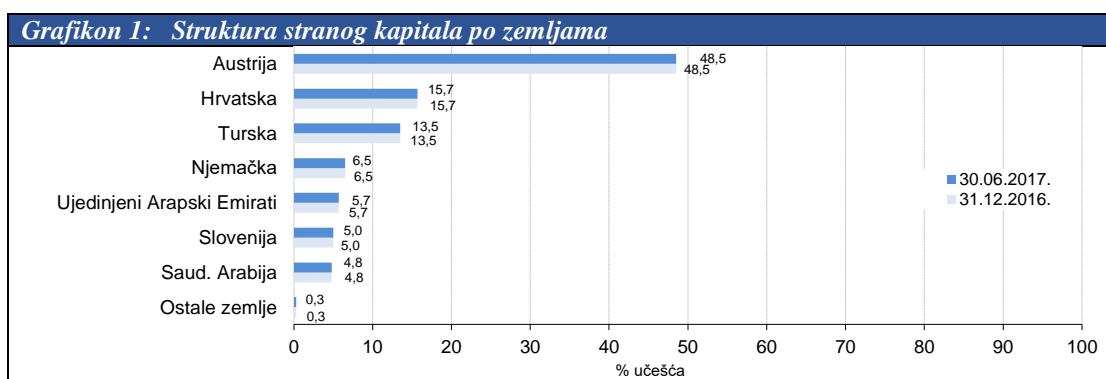
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30. 06. 2017. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

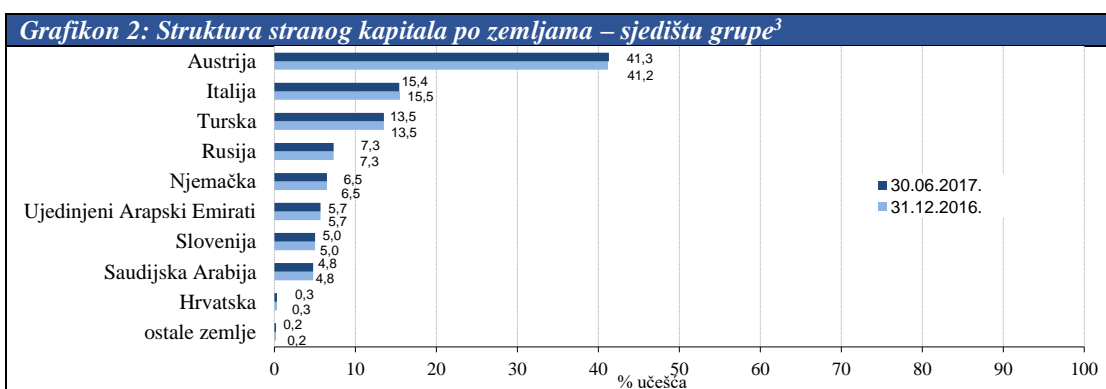
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu² 1 banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30. 06. 2017. godine nije bilo promjena u odnosu na kraj 2016. godine: najveće učešće stranog kapitala od 48,5% i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 15,7%, te Turske od 13,5%. Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 7%.



Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju promjene su bile neznatne: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,3%, slijede italijanske banke s učešćem od 15,4%, učešće kapitala iz Turske iznosi 13,5%, te Rusije 7,3%. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%.



Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH.

³ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH.

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu⁴

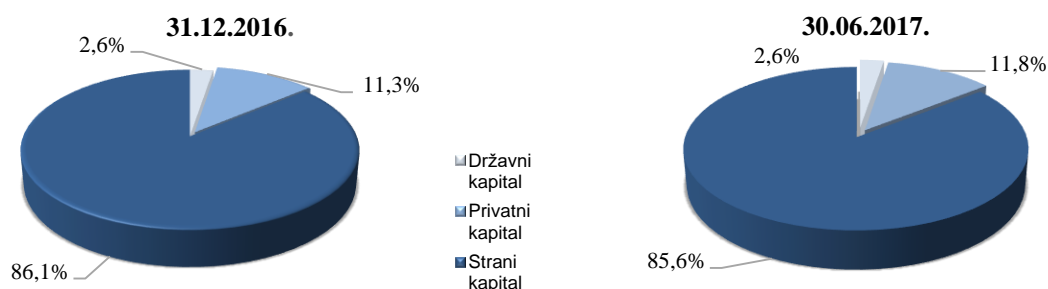
BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	7	8
Državne banke	52.319	2%	52.499	2%	59.198	2%	100	113
Privatne banke	2.517.669	98%	2.655.621	98%	2.747.192	98%	105	103
U K U P N O	2.569.988	100%	2.708.120	100%	2.806.390	100%	105	104

U prvoj polovini 2017. godine ukupan kapital ostvario je rast od 4% ili 98 miliona KM, kao rezultat pozitivnog uticaja tekućeg finansijskog rezultata-dobiti od 152 miliona KM i dokapitalizacije jedne banke u iznosu od šest miliona KM, i negativnog, odnosno smanjenja po osnovu prenosa na obaveze za dividendu (dvije banke) u iznosu od 61 milion KM. Ukupan kapital sa 30. 06. 2017. godine iznosio je 2,8 milijardi KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	31.647	2,7	31.647	2,6	31.647	2,6	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	156.574	13,4	137.557	11,3	143.872	11,8	88	105
Strani kapital (nerezidenti)	979.271	83,9	1.046.673	86,1	1.046.358	85,6	107	100
U K U P N O	1.167.492	100,0	1.215.877	100,0	1.221.877	100,0	104	100

Grafikon 3: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u FBiH sa 30. 06. 2017. godine je veći za šest miliona KM u odnosu na 31. 12. 2016. godine i iznosi 1,22 milijarde KM.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30. 06. 2017. godine iznosi 2,6% i isti je kao i sa 31. 12. 2016. godine.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 11,8% je veće za 0,5 procentnih poena ili 6,3 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2016. godine. Razlog navedenom je povećanje dioničkog kapitala zbog emisije novih dionica u iznosu od šest miliona KM kod jedne banke i zbog trgovanja sa nerezidentima u iznosu od 0,3 miliona KM.

Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 85,6% je manje za 0,5 procentnih poena ili 0,3 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2016. godine, zbog trgovanja sa rezidentima u navedenom iznosu.

Tržišno učešće banaka prema kriterijumu vlasništva već duži period je skoro nepromijenjeno, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 30. 06. 2017. godine učešće banaka u većinskom stranom vlasništvu

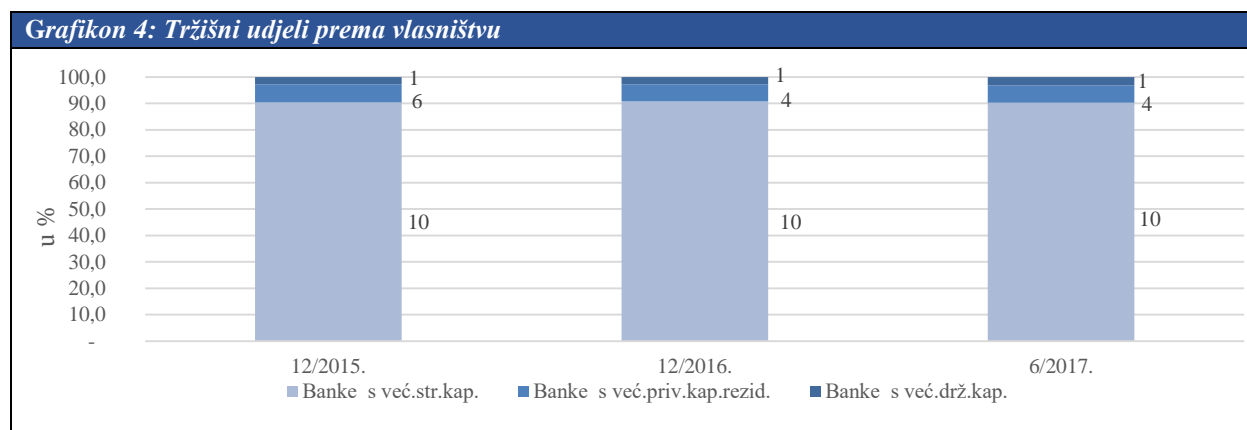
⁴ Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31.12.2016.godine, su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka.

iznosilo je visokih 90,3%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,5%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 3,2%.

- u %-

Tabela 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.06.2017.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8	1	2,1	3,2
Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4	4	6,6	6,5
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8	10	91,3	90,3
U K U P N O	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0	15	100,0	100,0



1.3. Kadrovi

U bankama u FBiH na dan 30. 06. 2017. godine broj zaposlenih iznosio je 6.646, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS		
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
Državne banke	181	3%	192	3%	106	101
Privatne banke	6.502	97%	6.423	97%	99	100
U K U P N O	6.683	100%	6.615	100%	99	100
Broj banaka	17	15	15			

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS				
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	4/2	6/4			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.757	56,2%	3.821	57,8%	3.880	58,4%	99	102
Viša stručna sprema	551	8,3%	555	8,4%	538	8,1%	94	97
Srednja stručna sprema	2.360	35,3%	2.226	33,6%	2.215	33,3%	92	100
Ostali	15	0,2%	13	0,2%	13	0,2%	55	100
U K U P N O	6.683	100,0%	6.615	100,0%	6.646	100,0%	96	100

U prvoj polovini 2017. godine broj zaposlenih je povećan za neznatnih 0,5% ili 31 u odnosu na kraj 2016. godine.

Manje promjene u kvalifikacionoj strukturi (dalji rast učešća zaposlenih s visokom spremom na 58,4%) su najviše rezultat povećanja broja zaposlenih sa visokom stručnom spremom za 2% ili 59, te smanjenja broja zaposlenih sa višom i srednjom stručnom spremom za 1% ili 28.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.06.2017.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710	193	614.554	3.184
Privatne	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781	6.453	18.378.304	2.848
UKUPNO	6.683	17.161.725	2.568	6.615	18.382.034	2.779	6.646	18.992.858	2.858

Na kraju prve polovine 2017. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,9 miliona KM aktive.

Tabela 7: Aktiva po zaposlenom po grupama				
Aktiva (000 KM)	31.12.2015.		31.12.2016.	
	Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	0		0	
1.000 do 2.000	7		5	
2.000 do 3.000	8		7	
Preko 3.000	2		3	
UKUPNO	17		15	

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 miliona KM do 3,9 miliona KM aktive po zaposlenom. Osam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od tri miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim prilogima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁵.

⁵ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.06.2017. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 709 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju prve polovine 2017. godine iznosila je 19 milijardi KM, što je više za 3,3% ili 611 miliona KM nego na kraju 2016. godine. Nakon prvog kvartala 2017. godine, kada je zabilježena uglavnom stagnacija ili neznatan rast ključnih bilansnih kategorija, što je bilo i očekivano, u drugom kvartalu su nastavljena pozitivna kretanja iz prethodne godine, odnosno blagi do umjereni rast depozita, kredita i ukupnog kapitala.

- 000 KM-

Tabela 8: Bilans stanja

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (I M O V I N A) :								
Novčana sredstva	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	5.203.461	27,4	107	100
Vrijednosni papiri ⁶	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	1.334.095	7,0	117	109
Plasmani drugim bankama	78.420	0,5	96.569	0,5	89.727	0,5	123	93
Kredit	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	12.797.845	67,4	106	104
Ispravka vrijed.	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	1.198.405	6,3	101	100
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	11.599.440	61,1	106	105
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	516.894	3,0	530.977	2,9	512.158	2,7	103	96
Ostala aktiva	229.714	1,3	247.254	1,3	253.977	1,3	108	103
UKUPNA AKTIVA	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	18.992.858	100,0	107	103
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	14.638.487	77,1	108	103
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	904.050	5,3	848.001	4,6	867.071	4,5	94	102
Ostale obaveze	588.704	3,4	649.639	3,5	680.910	3,6	110	105
K A P I T A L								
Kapital	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	2.806.390	14,8	105	104
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	18.992.858	100,0	107	103

- 000 KM-

Tabela 9: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9 (7/5)
1	2	3	4	5	6	7		
Državne	1	476.866 2,8%	1	520.387 2,8%	1	614.554 3,2%	109	118
Privatne	16	16.684.859 97,2%	14	17.861.647 97,2%	14	18.378.304 96,8%	107	103
UKUPNO	17	17.161.725 100%	15	18.382.034 100%	15	18.992.858 100%	107	103

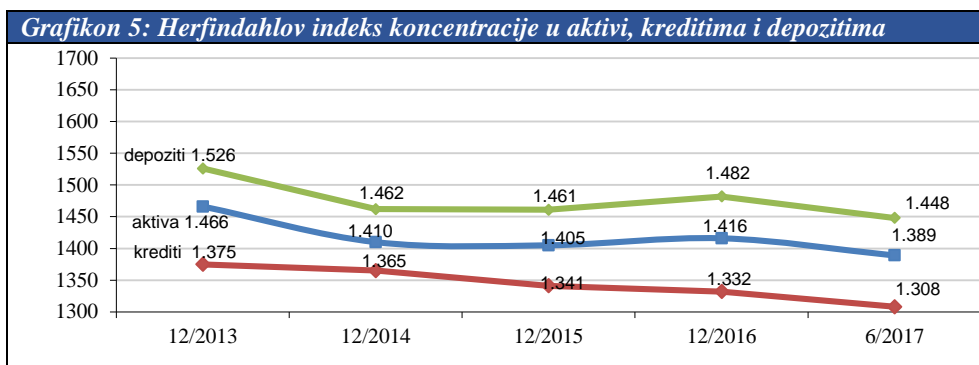
U posmatranom periodu 2017. godine kod većine banaka zabilježene su manje promjene u bilansnoj sumi, 12 banaka ostvarilo je niske do umjerene stope rasta (u rasponu od 1% do 11%, a samo jedna banka imala je visok rast aktive od 18%). Kod tri banke zabilježene su negativne stope (pad) između 0,4% i 2,6%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁷.

⁶ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

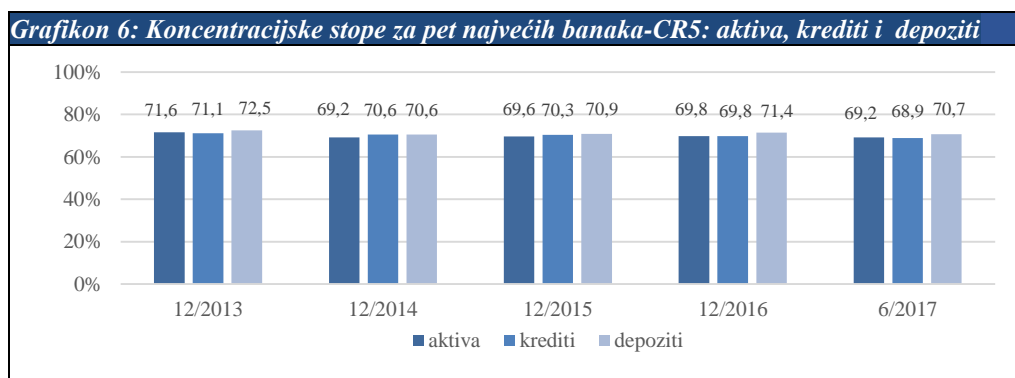
⁷ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.



U prvoj polovini 2017. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen, tako da je sa 30. 06. 2017. godine za aktivu iznosio 1.389 (-27), kredite 1.308 (-24) i depozite 1.448 (-34) jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁸.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je u 2017. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, smanjen, te je sa 30. 06. 2017. godine iznosio za tržišno učešće 69,2%, kredite 68,9% i depozite 70,7%. Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.



Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹⁰. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2016. godine su rezultat manjih promjena aktive kod većine banaka.

U sistemu dominiraju dvije najveće banke (I grupa s aktivom preko dvije milijarde KM, s napomenom da obje banke imaju aktivu veću od četiri milijarde KM) s učešćem od 46,7%, slijedi učešće II grupe (četiri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 27,9%, koje je povećano za 5,4 procentna poena zbog prelaska jedne banke iz III grupe. Zbog navedenog, smanjeno je učešće III grupe (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) sa 21,9% na 16,8%. Učešće IV grupe (četiri banke s aktivom između 100 i 500 miliona KM) je povećano sa 7,9% na 8,1%. Jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode.

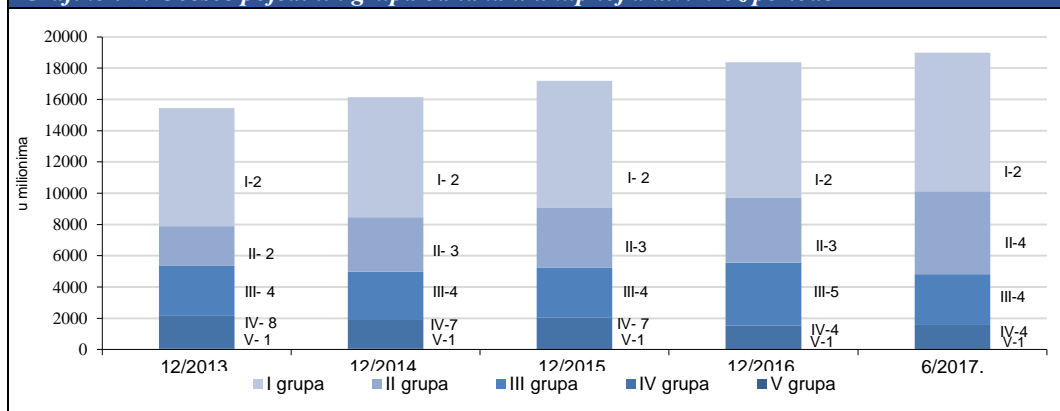
⁸ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹⁰ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2015.			31.12.2016.			30.06.2017.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	8.120.953	47,3	2	8.681.651	47,2	2	8.863.323	46,7	2
II- 1000 do 2000	3.821.569	22,3	3	4.142.732	22,5	3	5.300.432	27,9	4
III- 500 do 1000	3.171.936	18,5	4	4.015.627	21,9	5	3.193.065	16,8	4
IV- 100 do 500	1.963.450	11,4	7	1.449.350	7,9	4	1.544.030	8,1	4
V- Ispod 100	83.817	0,5	1	92.674	0,5	1	92.008	0,5	1
UKUPNO	17.161.725	100,0	17	18.382.034	100,0	15	18.992.858	100,0	15

Grafikon 7: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

U prvoj polovini 2017. godine bilansna suma povećana je za 3,3% ili 611 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosila je 19 milijardi KM. Depoziti su ostvarili istu stopu rasta od 3,3% ili 462 miliona KM, odnosno iznosili su 14,6 milijardi KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 3,6% ili 98 miliona KM, iznosio 2,8 milijardi KM. Kreditne obaveze, nakon blagog rasta od 2,2% ili 19 miliona KM, iznosile su 867 miliona KM.

Novčana sredstava su ostala na istom nivou od 5,2 milijarde KM kao na kraju 2016. godine.

Višak likvidnosti, zbog niskog rasta kreditnih plasmana, dio banaka je kratkoročno plasirao u banke u BIH i inostranstvu, što donosi dodatni kamatni prihod. Plasmani drugim bankama smanjeni su za 7,1% ili sedam miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosili su 90 miliona KM.

Pozitivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, ostvarena je stopa rasta od 4,3% ili 528 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine krediti su iznosili 12,8 milijardi KM.

Rast ulaganja u vrijednosne papire nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 9% ili 108 miliona KM (u 2016. godini rast je iznosio 17% ili 176 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na veća ulaganja u trezorske zapise Federacije BiH i državne obveznice drugih zemalja. Portfolio vrijednosnih papira na kraju posmatranog perioda iznosio je 1,3 milijarde KM, što je učešće u aktivi od 7,0%.

Tabela 11: Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	2.388	0,2	1.637	0,1	1.632	0,1	69	100
Dužnički vrijednosni papiri:	1.047.818	99,8	1.224.526	99,9	1.332.463	99,9	117	109
- VP svih nivoa vlasti u BiH	662.544	63,1	824.300	67,2	909.803	68,2	124	110
- Državni VP (druge zemlje)	247.302	23,6	278.386	22,7	327.091	24,5	113	117
- Korporativne obveznice ¹¹	137.972	13,1	121.840	10,0	95.569	7,2	89	78
UKUPNO	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.334.095	100,0	117	109

¹¹ Najveći dio od gotovo 97% se odnosi na obveznice banaka iz EU.

Najveći dio od gotovo 80% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire banke su klasifikovale u portfolio finansijskih instrumenata raspoloživ za prodaju, koji je zabilježio rast od 9% ili 91 milion KM, iznosio je 1,1 milijardu KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca povećani za 15% ili 22 miliona KM, odnosno na 173 miliona KM.

Tabela 12: Ulaganja u vrijednosne papire – kategorizacija prema MRS 39

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak	109.613	10,4	106.941	8,7	101.060	7,6	98	95
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	773.216	73,7	968.647	79,0	1.059.930	79,4	125	109
Ulaganja koja se drže do dospijeca	167.377	15,9	150.575	12,3	173.105	13,0	90	115
UKUPNO	1.050.206	100,0	1.226.163	100,0	1.334.095	100,0	117	109

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitovala Federacija BiH¹² ukupne vrijednosti 758 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 148 miliona KM.

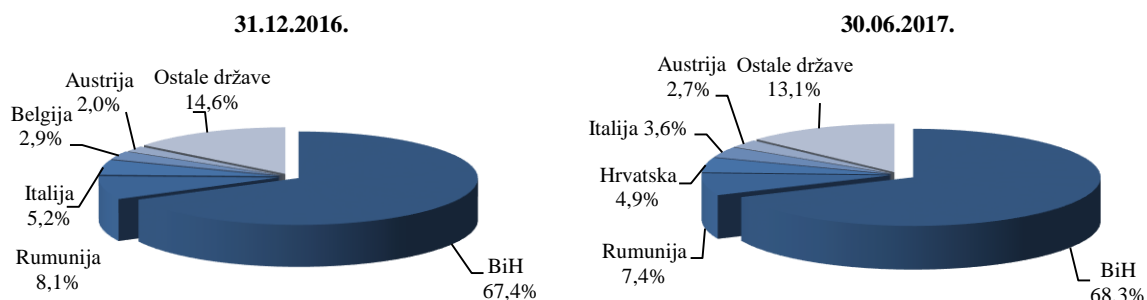
Tabela 13: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

ULAGANJA U VP	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Federacija BiH:	545.723	82,4	676.832	82,1	758.437	83,7	124	112
- Trezorski zapisi	99.775	15,1	118.031	14,3	223.736	24,7	118	190
- Obveznice	445.948	67,3	558.801	67,8	534.701	59,0	125	96
Dužnički vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska:	116.821	17,6	147.124	17,9	147.582	16,3	126	100
- Trezorski zapisi	38.016	5,7	56.758	6,9	57.937	9,9	149	102
- Obveznice	78.805	11,9	90.366	11,0	89.645	6,4	115	99
UKUPNO	662.544	100,0	823.956	100,0	906.019	100,0	124	110

Veći dio trezorskih zapisa i obveznica entitetskih vlada, knjigovodstvene vrijednosti 821 milion KM klasificiran je u portfelj za trgovanje i portfelj raspoloživo za prodaju, a ostatak u iznosu od 85 miliona KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

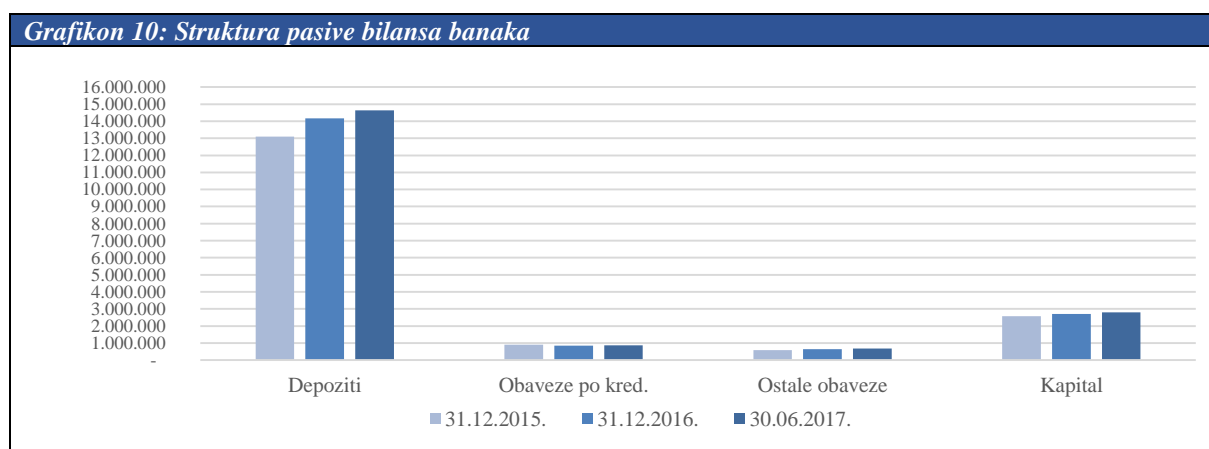
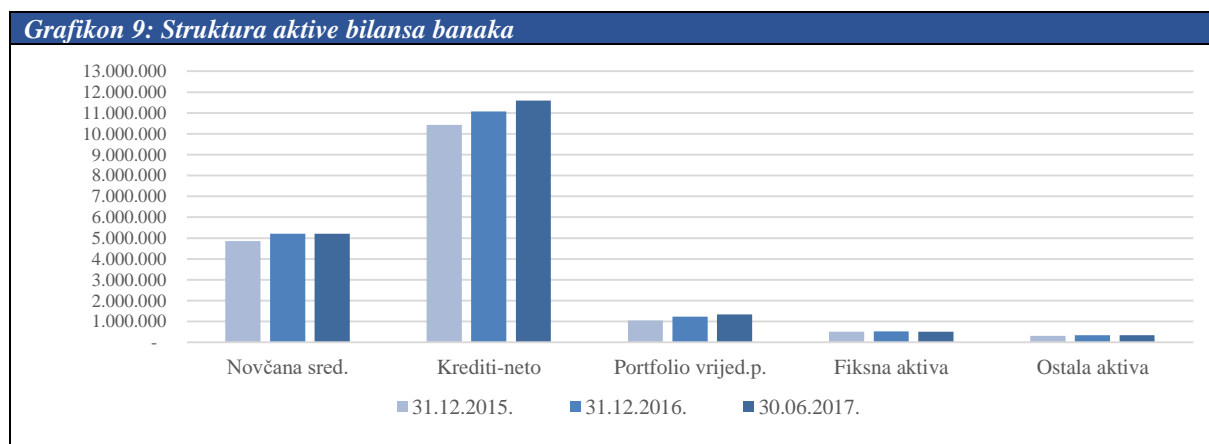
Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire (1,3 milijarde KM) analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveće učešće od 68,3% je prema emitentima iz BiH, zatim slijede Rumunija s učešćem od 7,4%, Hrvatska 4,9%, Italija 3,6%, Austrija 2,7% itd.

Grafikon 8: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta



¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.



U strukturi pasive bilansa banaka depoziti, s iznosom od 14,6 milijardi KM i učešćem od 77,1%, i dalje su dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza zaustavljen je u prvoj polovini 2017. godine, što je rezultiralo skoro istim učešćem od 4,5% (-0,1 procentni poen). U posmatranom periodu nastavljen je rast kapitala i sa 30. 06. 2017. godine kapital je iznosio 2,8 milijardi KM, sa učešćem od 14,8% (+0,1 procentni poen).

Učešće kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, povećano je sa 66,8% na 67,4%, dok je učešće novčanih sredstava smanjeno na 27,4% (-0,9 procentnih poena).

- u 000 KM-

Tabela 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	581.152	12,0	754.059	14,5	790.761	15,2	130	105
RR kod CB BiH	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	3.013.951	57,9	104	91
Računi kod depoz.inst.u BiH	2.100	0,0	9.101	0,2	14.973	0,3	433	165
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	1.383.716	26,6	105	121
Novč. sred. u procesu naplate	237	0,0	127	0,0	60	0,0	54	47
UKUPNO	4.857.483	100,0	5.204.564	100,0	5.203.461	100,0	107	100

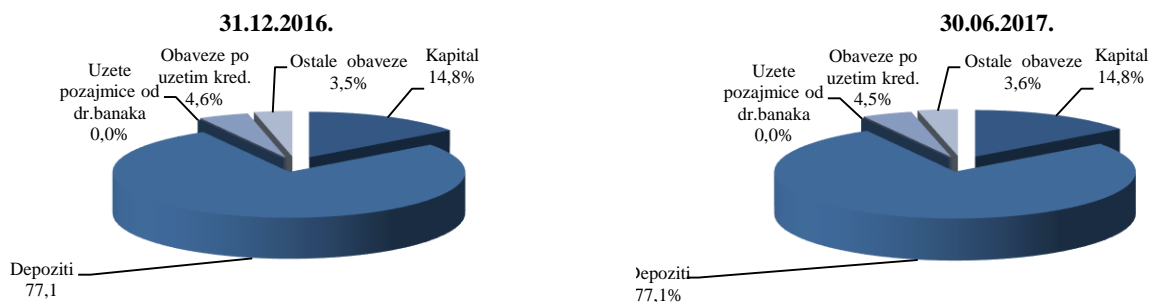
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u posmatranom periodu 2017. godine smanjena su za 9% ili 281 milion KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosila su tri milijarde KM ili 57,9% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 63,3%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu povećana su za 21% ili 238 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosila su 1,4 milijarde KM ili 26,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2016. godine 22,0%). Banke su u trezoru i blagajnama sa 30. 06. 2017. godine, nakon rasta od 5% ili 37 miliona KM, imale gotovog novca u iznosu od 791 milion KM, što je 15,2% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu smanjeno je sa 74,5% na 69,5%, a za istu promjenu je povećano učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 06. 2017. godine daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka



Na kraju prve polovine 2017. godine učešće depozita (77,1%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, ostalo je isto kao i na kraju 2016. godine, dok je učešće kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, iznosilo 4,5%.

Depoziti su, nakon blagog rasta u posmatranom periodu od 3,3% ili 462 miliona KM, sa 30. 06. 2017. godine iznosili 14,6 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, s istim iznosom od 0,9 milijardi KM i učešćem od 4,5%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u 2016. godini smanjeni su za 6,2% ili 56 miliona KM. U 2017. godini zabilježena su suprotna kretanja, odnosno blagi rast od 2,2% ili 19 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 121 milion KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 5,2%.

Banke su sa 30. 06. 2017. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (sedam od ukupno 22), na koje se odnosi 85% ukupnih kreditnih obaveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Procredit Holding AG i Procredit Bank AG Frankfurt, UniCredit Bank Austria AG, Svjetska banka - World Bank, European European fund for Southeast Europe (EFSE) i Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

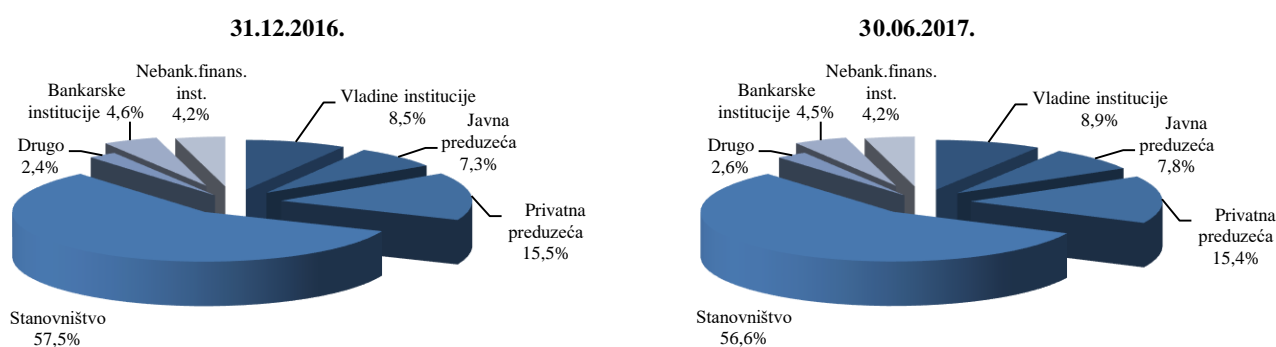
Kapital je na kraju prve polovine 2017. godine iznosio 2,8 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 3,6% ili 98 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, kao rezultat sljedećih najznačajnijih promjena: povećanja iz osnova finansijskog rezultata (dobit) u posmatranom periodu (152 miliona KM) i smanjenja zbog prenosa na obaveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2016. godini (dvije banke, 61 milion KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 6% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 15: Sektorska struktura depozita¹³

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	1.299.657	8,9	120	108
Javna preduzeća	927.692	7,1	1.036.461	7,3	1.145.264	7,8	112	110
Privatna preduzeća i druš.	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	2.252.582	15,4	109	103
Bankarske institucije	752.217	5,7	647.901	4,6	663.388	4,5	86	102
Nebankarske finans.instit.	583.387	4,5	603.757	4,2	619.014	4,2	103	103
Građani	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	8.281.770	56,6	109	102
Ostalo	359.633	2,7	341.830	2,4	376.812	2,6	95	110
UKUPNO	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	14.638.487	100,0	108	103

Grafikon 12: Sektorska struktura depozita



Blagi rast depozita od 3,3% ili 462 milion KM u prvoj polovini 2017. godine, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, s napomenom da su depoziti svih sektora ostvarili rast.

U sektorskoj strukturi i dalje dominira sektor stanovništva, a kontinuirani rast depozita ovog sektora nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 2% ili 127 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosili su 8,3 milijarde KM, dok je učešće smanjeno sa 57,5% na 56,6%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je učešće u rasponu od 16% do 82%, kod 14 od 15 banaka učešće depozita ovog sektora je najveće, a u devet banaka je veće od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i učešću, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih preduzeća, s rastom od 3% ili 61 milion KM, te su sa 30. 06. 2017. godine iznosili 2,3 milijarde KM, što je učešće od 15,4%.

Umjeren rast od 8% ili 99 miliona KM zabilježen je kod depozita vladinih institucija, na kraju prve polovine 2017. godine iznosili su 1,3 milijarde KM, s povećanjem učešća sa 8,5% na 8,9%.

Najveću stopu rasta od 10% ili 109 miliona KM imali su depoziti javnih preduzeća, odnosno s iznosom od 1,1 milijardu KM imaju učešće od 7,8% (+0,5 procentnih poena).

Dugogodišnji pad depozita bankarskih institucija, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, zaustavljen je u prvoj polovini 2017. godine.

Depoziti navedenog sektora u posmatranom periodu 2017. godine povećani su za 2% ili 15 miliona KM, odnosno na 663 miliona KM, dok je učešće smanjeno sa 4,6% na 4,5%. Iz analitičkih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz FBIH u inostranstvu proteklih godina značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. Treba istaći da se ročnost značajno promijenila u korist

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilansnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 178 miliona KM ili 34% oročenih depozita iz grupacije dospijeva u trećem kvartalu 2017. godine, dok do kraja 2017. godine dospijeva još 25 miliona KM ili 5%, a u 2018. godini 179 miliona KM ili 34%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duži period jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 84% ili 560 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u FBiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u četiri velike banke (82%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 30. 06. 2017. godine iznosi 969 miliona KM ili 5,1% ukupne pasive bankarskog sektora, što je više nego na kraju 2016. godine (857 miliona KM ili 4,7% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 3,8% (na kraju 2016. godine 3,6%), a u ukupnim kreditnim obavezama 34,5% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za 5,1 procentni poen). U prvoj polovini 2017. godine ova sredstva su povećana za 13% ili 112 miliona KM (depoziti su povećani za 10,2% ili 52 miliona KM, kreditne obaveze su takođe povećane za 20,1% ili 50 miliona KM, odnosno iznosile su 299 miliona KM, dok su subordinirani krediti, nakon rasta od 9,8% ili 10 miliona KM, iznosili 110 miliona KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka u prethodnim godinama znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u FBiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospjelih obaveza. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijeca (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su, kako je već navedeno, u funkciji poboljšanja određenih pokazatelja (bilansnih: aktive, depozita, novčanih sred. i sl.) na kvartalnom nivou, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

Ostali sektori, s niskim učešćem u ukupnim depozitima, takođe su imali blagi rast, nominalno i relativno.

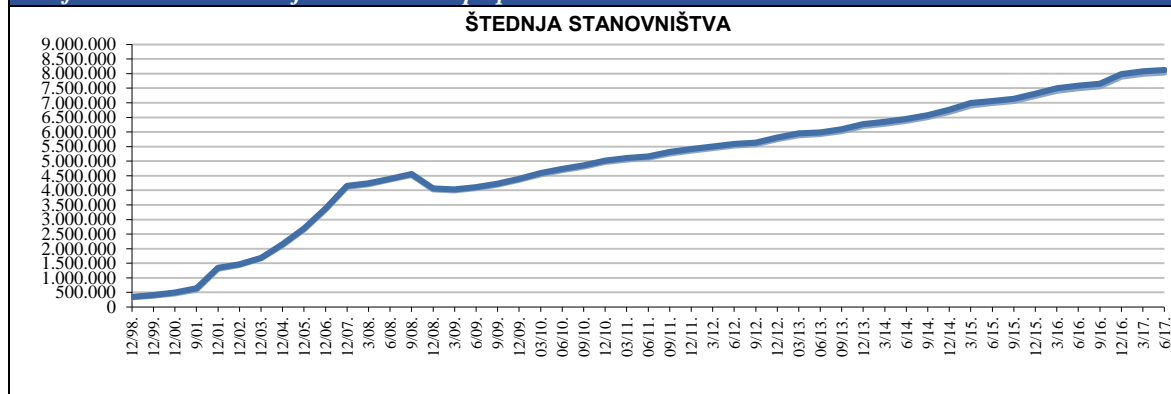
Valutna struktura depozita sa 30. 06. 2017. godine blago je promijenjena. Depoziti u KM povećani su za 4,6% ili 366 miliona KM, dok su u stranim valutama ostvarili rast od 1,6% ili 96 miliona KM. Navedeno je rezultiralo povećanjem učešća depozita u domaćoj valuti na 57,2% (+0,8 procentnih poena) i iznosili su 8,4 milijarde KM, a za istu relativnu promjenu smanjeno je učešće depozita u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO), koji su iznosili su 6,3 milijarde KM.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju prve polovine 2017. godine je takođe neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 13,7 milijardi KM imala su učešće 93,3% (+0,1 procentni poen), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 6,7% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata imali su rast od 3,4% ili 453 miliona KM, a depoziti nerezidenata takođe su ostvarili neznatan rast od 0,9% ili devet miliona KM. Iako su depoziti nerezidenata zabilježili minimalan rast u prvoj polovini 2017. godine, evidentno je da je u posljednjih nekoliko godina prisutan njihov kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2017. godini, sa stopom od 1,7% ili 137 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosili su osam milijardi KM.

Tabela 16: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	78.771	86.481	85.828	110	99
Privatne	7.156.178	7.810.404	7.948.411	109	102
UKUPNO	7.234.949	7.896.885	8.034.239	109	102

Grafikon 13: Nova štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 6,2% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)				INDEKS			
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.	3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	3.537.982	48,9%	4.074.910	51,6%	4.247.445	52,9%	113	104
Dugoročni štedni depoziti	3.696.967	51,1%	3.821.975	48,4%	3.786.794	47,1%	104	99
UKUPNO	7.234.949	100,0%	7.896.885	100,0%	8.034.239	100,0%	108	102

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2016. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 4% ili 173 miliona KM, dok su dugoročni smanjeni za 1% ili 35 miliona KM, što je rezultiralo rastom učešća kratkoročnih depozita sa 51,6% na 52,9%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u FBiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, nakon izbijanja finansijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem FBiH i BiH.

Sa 30. 06. 2017. godine svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁴ banaka u FBiH na dan 30. 06. 2017. godine iznosio je 2,5 milijardi KM.

-u 000 KM-

Tabela 18: Regulatorni kapital

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
1.a.Osnovni kapital prije umanjnja	2.010.634		2.167.814		2.268.002		108	105
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.164.402		1.215.668		1.221.608		104	100
1.2. Iznos emisionih ažia	132.667		138.786		137.290		105	99
1.3.Rezerve i zadržana dobit	713.565		813.360		909.044		114	112
1.b.Odbitne stavke	183.755		112.297		101.988		61	91
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	28.371		16.690		47.879		59	287
1.2. Gubitak iz tekuće godine	102.108		42.314		2.126		41	5
1.3. Trezorske dionice	102		3.034		3.034		2975	100
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	49.837		47.315		46.301		95	98
1.5. Odložena poreska sredstva	1.641		1.881		1.833		115	97
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	1.696		1.063		815		63	77
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.826.879	85%	2.055.517	88%	2.166.014	88%	113	105
2. Dopunski kapital	330.784	15%	284.917	12%	301.688	12%	86	106
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		209		209		7	100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	208.619		170.420		179.863		82	106
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	9.735		9.741		11.316		100	116
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	N/a		N/a		N/a		N/a	N/a
2.5. Iznos subordinisanih dugova	107.918		103.122		108.875		96	106
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.422		1.425		1.425		100	100
3. Kapital (1 + 2)	2.157.663	100%	2.340.434	100%	2.467.702	100%	108	105
4. Odbitne stavke od kapitala	206.321		200.035		208.778		97	104
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	1.007		0		0		N/a	N/a
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	204.559		200.035		208.778		98	104
4.3. Ostale odbitne stavke	755		0		0		N/a	N/a
5. Neto kapital (3- 4)	1.951.342		2.140.399		2.258.924		110	106

U prvoj polovini 2017. godine kapital je povećan za 5% ili 127 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, bez promjene u strukturi (osnovni 88% i dopunski kapital 12%). Osnovni kapital je povećan za 5% ili 110 miliona KM, a dopunski za 6% ili 17 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja ostvarene dobiti za 2016. godinu i dokapitalizacije jedne banke u iznosu od šest miliona KM. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (13 banaka) u iznosu od 212 miliona KM, raspoređena je na sljedeći način: 49% ili 104 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 61 milion KM), jedna banka je dio ostvarene dobiti od 45 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala, dok je jedna banka cjelokupnu dobit u iznosu od dva miliona KM rasporedila na pokriće ranije ostvarenog gubitka.

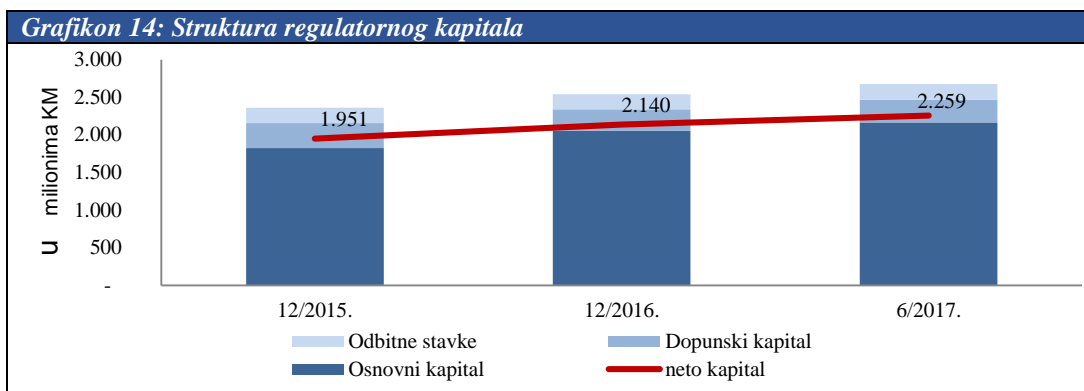
Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 9% ili 10 miliona KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka u iznosu od 11 miliona KM (kod tri banke), tekući gubitak iznosi dva miliona KM, a ostale stavke su neznatno promijenjene.

Dopunski kapital je povećan, za 6% ili 17 miliona KM, najvećim dijelom zbog povećanja opštih rezervi za kreditne gubitke (ORKG).

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 30. 06. 2017. godine iznosila 209 miliona KM, što je blago povećanje (4% ili devet miliona KM) u odnosu na 2016. godinu (u 2016. godini ova stavka je smanjena za 2% ili 4,5 miliona KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

¹⁴ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).



Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 6% ili 119 miliona KM i sa 30. 06. 2017. godine iznosio je 2,3 milijarde KM.

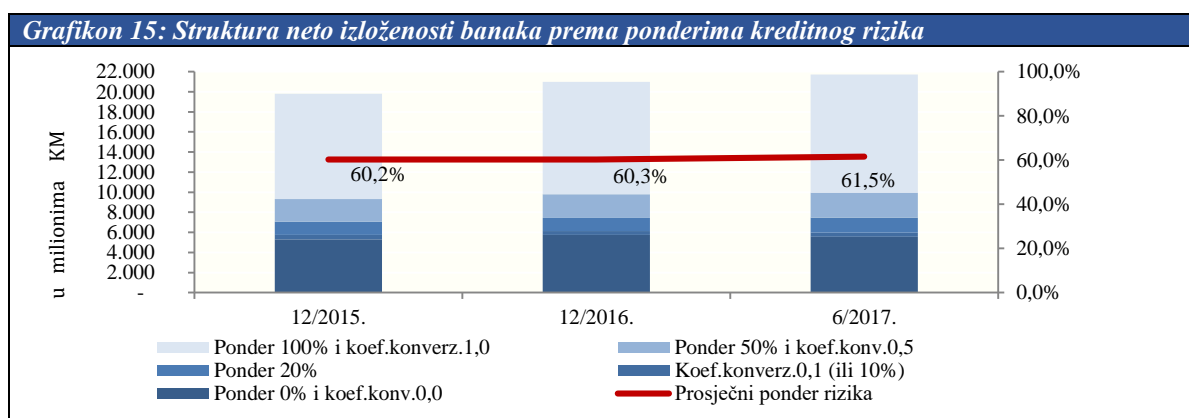
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	19.799.548	20.994.773	21.718.115	106	103
1 Aktiva bilansa stanja	16.635.188	17.863.737	18.467.987	107	103
2. Vanbilansne pozicije	3.164.360	3.131.036	3.250.128	99	104
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	5.255.223	5.695.758	5.497.912	108	97
Ponder 20%	1.279.029	1.309.962	1.504.320	102	115
Ponder 50%	52.241	75.541	81.613	145	108
Ponder 100%	10.048.695	10.782.476	11.384.142	107	106
Koef.konverzije 0,0	51.199	43.699	51.679	85	118
Koef.konverzije 0,1	456.896	396.664	415.854	87	105
Koef.konverzije 0,5	2.227.852	2.291.106	2.394.261	103	105
Koef.konverzije 1,0	428.413	399.567	388.334	93	97
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.918.650	12.667.026	13.352.861	106	105
Prosječni ponder rizika	60,2%	60,3%	61,5%	100	102



Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u prvoj polovini 2017. godine povećana je za 3%. Rizik aktive bilansa i vanbilansa (nakon primjene pondera) sa 30. 06. 2017. godine iznosio je 13 milijardi KM, sa stopom rasta od 5%, na šta je najviše uticao rast stavki koje se ponderišu sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfolija). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,3% na 61,5%.

Isti smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je blago povećan (4%) i sa 30. 06. 2017. godine iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 5% ili 728 miliona KM, odnosno na nivo od 14,4 milijarde KM.

Sa 30. 06. 2017. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 93%, a po osnovu operativnog rizika 7%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 06. 2017. godine iznosio 15,7%, što je na istom nivou kao i na kraju 2016. godine.

Takođe, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 30. 06. 2017. godine na nivou bankarskog sektora iznosio 15,0%. Obaveza banaka je da dio osnovnog kapitala koji je iznad 9% (primjena od 31. 12. 2016. godine) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Propisana su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

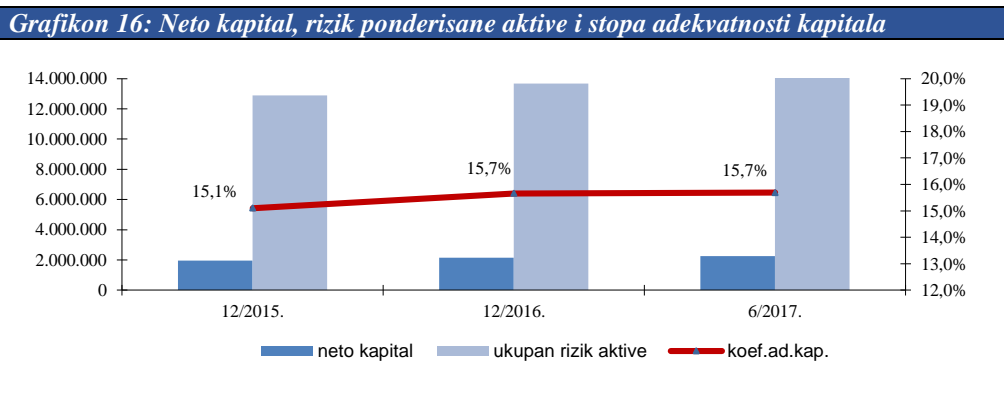
Banke su takođe dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30. 06. 2017. godine iznosila je 9,9% (na kraju 2016. godine 9,7%).

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 15% što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sistema. Banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, takođe nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, iako je u posljednje tri godine prisutan pozitivan trend smanjenja neto nekvalitetne aktive i poboljšanje koeficijenta neto nekvalitetna aktiva u odnosu na osnovni kapita, što se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2014. godini neto nekvalitetna aktiva iznosila je 431 milion KM, a koeficijent 24,3%, u 2015. godini neto nekvalitetna aktiva je imala dalji trend smanjenja (najviše po osnovu značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 miliona KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada (takođe je zabilježen značajan otpis), neto nekvalitetna aktiva sa 31. 12. 2016. godine iznosila je 337 miliona KM, a koeficijent 16,4%, što je, i pored značajnog smanjenja, i dalje visok nivo i pokazatelj. U prvoj polovini 2017. godine nastavljen je trend pada, neto nekvalitetna aktiva sa 30. 06. 2017. godine iznosila je 304 miliona KM, a koeficijent 14,0%. Takođe, treba istaći da prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

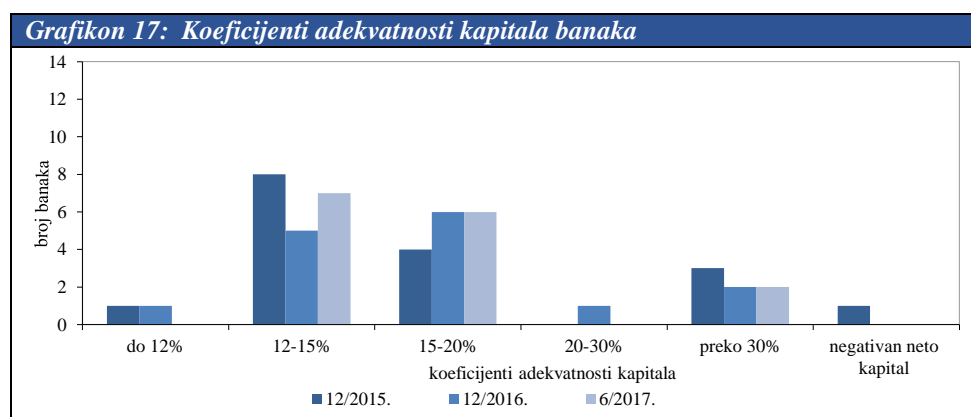
-000 KM-

<i>Tabela 20: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala</i>					
OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.951.342	2.140.399	2.258.924	110	106
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.918.650	12.667.026	13.352.861	106	105
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691	102	104
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.895.384	13.668.044	14.395.552	106	105
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	15,1%	15,7%	15,7%	104	100

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.



Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 30. 06. 2017. godine od 15,7% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.



Svih 15 banaka u FBiH sa 30. 06. 2017. godine imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%. Prema analitičkim podacima devet banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2016. godine, kod pet banaka je bolja, a kod jedne nepromijenjena.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 7 banaka ima stopu između 12,7% i 14,8%,
- 6 banaka ima stopu između 15,4% i 17,7%,
- 2 banke imaju adekvatnost 37,7% i 41,9%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju. U fokusu su banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduslova za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. Zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine početkom 2010. godine, banke su bile u obavezi da počevši od 2011. godine finansijske izvještaje sastavljaju u skladu s MRS i MSFI, pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 21: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁶	14.850.813	15.678.467	16.415.760	106	105
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.507.523	1.533.712	1.544.629	102	101
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.269.548	1.294.471	1.292.840	102	100
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	408.247	405.019	412.649	99	102
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	204.558	200.035	208.778	98	104
7. Nerizične stavke	6.797.824	7.175.607	7.167.385	106	100
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	21.648.637	22.854.074	23.583.145	106	103

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u FBiH sa 30. 06. 2017. godine iznosila je 24 milijarde KM i veća je za 3% ili 729 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična aktiva iznosi 16,4 milijarde KM i veća je za 5% ili 737 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 7,2 milijarde KM ili 30% ukupne aktive s vanbilansom i na istom su nivou u kao i na kraju 2016. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su povećane (1% ili 11 miliona KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke su na istom nivou od 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁸ iznose 413 miliona KM i veće su za 2% ili osam miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 miliona KM su na istom nivou kao i na kraju 2016. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ sa 30. 06. 2017. godine iznose 209 miliona KM, s rastom od 4% ili devet miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine.

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 205 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravki vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tabela 22: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	8 (4/2)	9 (6/4)
	1.	3	4	5	6	7		
Kreditni	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	11.409.726 ²⁰	83,1	106	105
Kamate	71.680	0,6	69.237	0,5	68.263	0,5	97	99
Dospjela potraživanja	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	1.157.290	8,6	100	99
Potraživanja po plać. garancijama	24.648	0,2	26.537	0,2	30.812	0,2	108	116
Ostali plasmani	139.457	1,1	138.995	1,1	198.701	2,0	100	143
Ostala aktiva	526.871	4,4	638.228	5,0	673.138	5,5	121	105
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	13.537.930	100,0	106	105
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	6.289.910		6.745.740		6.710.799		107	99
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	18.401.032		19.634.242		20.248.729		107	103
4.RIZIČNI VANBILANS	2.739.691		2.789.965		2.877.830		102	103
5.NERIZIČNI VANBILANS	507.914		429.867		456.586		85	106
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	3.247.605		3.219.832		3.334.416		99	103
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	14.850.813		15.678.467		16.415.760		106	105
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.797.824		7.175.607		7.167.385		106	100
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	21.648.637		22.854.074		23.583.145		106	103

Bruto bilansna aktiva⁶ iznosi 20,2 milijarde KM i veća je za 3% ili 614 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine. Rizična bilansna aktiva iznosi 13,5 milijardi KM, što je 67% bruto bilansne aktive, s ostvarenim rastom od 5% ili 649 miliona KM. Nerizična bilansna aktiva iznosi 6,7 milijardi KM i manja je za 1% ili 35 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine.

Vanbilansne rizične stavke u iznosu od 2,9 milijardi KM su veće za 3% ili 88 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, a nerizične stavke iznose 457 miliona KM, s ostvarenim rastom od 6% ili 27 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine.

U 2017. godini nastavljen je pozitivan trend u ključnoj djelatnosti banaka, odnosno u segmentu kreditiranja. Za šest mjeseci 2017. godine ostvaren je rast kredita od 4% ili 528 miliona KM (u 2016. godini rast iznosio 6% ili 659 miliona KM). Sa 30. 06. 2017. godine krediti su iznosili 12,8 milijardi KM, što je učešće od 67,4% (+0,6 procentnih poena).

U prvoj polovini 2017. godine plasirano je ukupno 5,3 milijarde KM novih kredita, što je za 25% ili jednu milijardu KM više u odnosu na isti period prošle godine. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 71%, a na stanovništvo 27% (na kraju 2016. godine: privreda 72%, stanovništvo 25%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 43%, kratkoročni 57% (na kraju 2016. godine: dugoročni 45%, kratkoročni 55%).

Tri najveće banke u FBiH s iznosom kredita od 6,8 milijardi KM imaju učešće od 54% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
	1	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	250.805	2,2	265.892	2,2	265.772	2,1	106	100
Javna preduzeća	269.507	2,3	226.891	1,8	215.392	1,7	84	95
Privatna preduzeća i društ.	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	6.060.650	47,3	108	105
Bankarske institucije	5.701	0,0	58	0,0	3.447	0,0	1	5943
Nebankarske finansijske instit.	41.542	0,4	40.365	0,3	61.534	0,5	97	152
Građani	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	6.181.075	48,3	105	103
Ostalo	8.914	0,1	8.668	0,1	9.975	0,1	97	115
UKUPNO	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	12.797.845	100,0	106	104

²⁰ Isključen iznos kredita od 162 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U prvoj polovini 2017. godine nastavljen je pozitivan trend kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja iz 2016. godine, odnosno veće kreditiranje privatnih preduzeća nego stanovništva. Stopa rasta kredita privatnih preduzeća iznosila je 5% ili 304 miliona KM (u 2016. godini ostvaren rast od 8% ili 428 miliona KM), tako da su sa 30. 06. 2017. godine krediti ovog sektora dostigli iznos od 6,1 milijardu KM i učešće od 47,3% (+0,4 procentna poena). U istom periodu 2017. godine rast kredita sektoru stanovništva iznosio je 3% ili 209 miliona KM (u 2016. godini ostvaren rast od 5% ili 266 miliona KM), dok je učešće blago smanjeno sa 48,7% na 48,3% i sa 30. 06. 2017. godine iznosili su 6,2 milijarde KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 30. 06. 2017. godine, struktura kredita stanovništvu po namjeni je skoro ista kao na kraju 2016. godine: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara⁶ iznosi 81%, učešće stambenih kredita iznosi 17%, a sa preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su, kao i na kraju 2016. godine, stanovništvu 61%, a privatnim preduzećima 45% ukupnih kredita datih ovim sektorima.

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 54,3% ili 6,9 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 6,8 milijardi KM ili 99%, CHF: 90 miliona KM ili 1%), krediti u domaćoj valuti 45,2% ili 5,8 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 0,5% ili 59 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 55 miliona KM ili 93%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 90 miliona KM ima učešće od 0,7% u ukupnom kreditnom portfoliju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu (na kraju 2016. godine 0,9%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identifikiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2015.			31.12.2016.			30.06.2017.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	12.316.066	82,9	246.321	13.166.182	84,0	263.324	13.920.150	84,8	278.404	107	106
B	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.167	1.004.534	6,1	79.193	103	102
C	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	212.953	1,3	55.167	74	95
D	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	365.992	2,2	219.744	99	86
E	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	912.131	5,6	912.121	103	103
Rizična ak. (A-E)	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.467	100,0	1.533.712	16.415.760	100,0	1.544.629	106	105
Klasifikovana (B-E)	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	2.495.610	15,2	1.266.225	99	99
Nekvalitetna (C-E)	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	1.491.076	9,1	1.187.032	97	97
Nerizična akt.²¹	6.797.824			7.175.607			7.167.385			106	100
UKUPNO (rizična i nerizična)	21.648.637			22.854.074			23.583.145			106	103

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Sa 30. 06. 2017. godine dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je isti nivo kao u posljednje dvije godine.

²¹ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su u prvoj polovini 2017. godine ključni pokazatelji kvaliteta aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2016. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno sedam banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima pokazatelje učešća nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 30. 06. 2017. godine iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za neznatnih 1% ili 17 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini pad od 1% ili 22 miliona KM). Kategorija B je povećana za 2% ili 22 miliona KM. Nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 3% ili 39 miliona KM u odnosu na kraj 2016. godine, s napomenom da trajni otpis aktive za šest mjeseci 2017. godine iznosi 32 miliona KM (u 2016. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 3% ili 55 miliona KM).

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 15,2%, a smanjenje za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2016. godine je isključivo rezultat rasta rizične aktive od 5% ili 737 miliona KM.

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 9,1%, što je niže za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2016. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,1%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti klasifikovani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

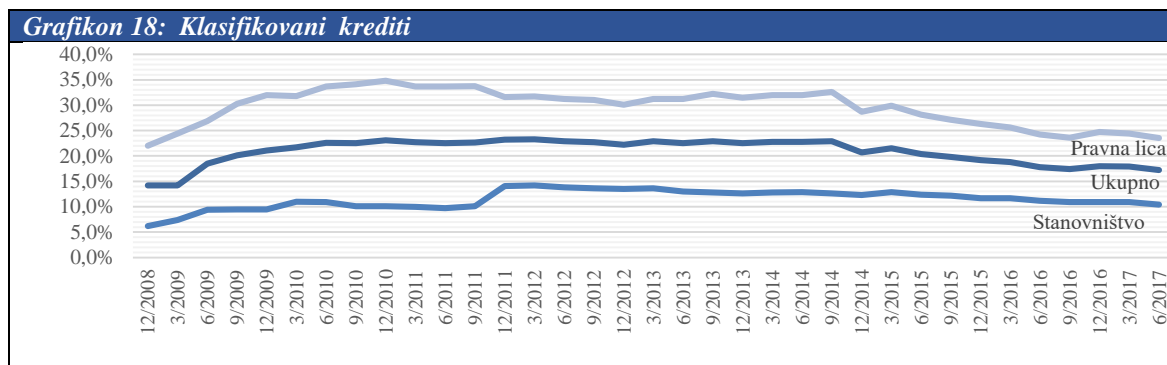
Tabela 25: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2016.						30.06.2017.						INDEKS
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	UKUPNO Učešće	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	5.539.328	89,6	5.061.872	76,5	10.601.200	82,8	105
B	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	159.104	2,6	632.416	9,6	791.520	6,2	103
C	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	59.385	1,0	143.600	2,2	202.985	1,6	96
D	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	60.241	1,0	293.378	4,4	353.619	2,8	87
E	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	363.016	5,8	485.505	7,3	848.521	6,6	104
UKUPNO	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	6.181.074	100,0	6.616.771	100,0	12.797.845	100,0	104
Klas. kred. B-E	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	641.746	10,4	1.554.899	23,5	2.196.645	17,2	100
Nekv. kred C-E	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	482.642	7,8	922.483	13,9	1.405.125	11,0	98
		48,7		51,3		100,0		48,3		51,7			
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,6		70,4		100,0		29,2		70,8		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,2		65,8		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		20,9		79,1		100,0		20,1		79,9		100,0	

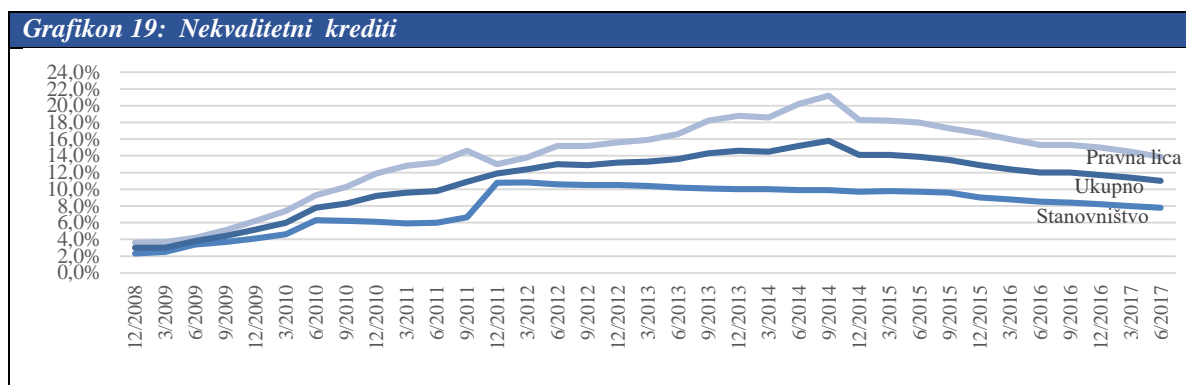
Indikatori kvaliteta kredita su u prvoj polovini 2017. godine blago poboljšani, učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na nivo od 17,2% (-0,8 procentnih poena), zbog rasta ukupnih kredita, dok su klasifikovani krediti zadržani na istom nivou. Klasifikovani krediti stanovništva imali su pad od 2% ili 11 miliona KM, a pravna lica su zadržana na istom nivou.

Trend pada učešća nekvalitetnih kredita, kao ključnog indikatora kvaliteta kredita, od posljednjeg kvartala 2014. godine, nastavljen je i u 2017. godini i u prvoj polovini 2017. godine smanjeno je sa 11,7% na 11%, kao rezultat kreditnog rasta od 4% ili 528 miliona KM i smanjenja ukupnih nekvalitetnih kredita za 2% ili 31 milion KM, s napomenom da je trajni otpis u prvoj polovini 2017. godine iznosio 32 miliona KM.

Nekvalitetni krediti pravnih lica su smanjeni za 2% ili 22 miliona KM, a stanovništva za 2% ili devet miliona KM, u odnosu na kraj 2016. godine.



Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 6,6 milijardi KM, sa 30. 06. 2017. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje visokih 23,5% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 1,2 procentna poena u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini učešće je smanjeno za 1,6 procentnih poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 6,2 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 642 miliona KM ili 10,4%, što je smanjenje za 0,5 procentnih poena u odnosu na kraj 2016. godine (u 2016. godini učešće je smanjeno za 0,8 procentnih poena).



Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita, kao i na kraju 2016. godine, na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%. U prvoj polovini 2017. godine učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih lica je smanjeno, kao rezultat već ranije navedenih faktora: smanjenja nekvalitetnih kredita i stanovništva (za 2% ili devet miliona KM) i pravnih lica (2% ili 22 miliona KM), kao i kreditnog rasta (stanovništva: 3,5% ili 209 miliona KM i pravnih lica 5% ili 319 miliona KM). Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 13,9% ili 922 miliona KM, što je za 1,1 procentni poen manje nego na kraju 2016. godine (u 2016. godini učešće je smanjeno za 1,7 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 7,8% ili 483 miliona KM, što je za 0,4 procentna poena manje (u 2016. godini učešće smanjeno za 0,8 procentnih poena).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da kreditni portfolio pravnih lica ima lošiji kvalitet od sektora stanovništva, posebno pokazatelj učešća klasifikovanih kredita, što je rezultat stanja u realnom sektoru, odnosno u privredi i ukupnoj ekonomiji u BiH.

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 26: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2016.				30.06.2017.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima										
Poljoprivredu (AGR)	143.318	1,2	24.461	17,1	146.759	1,1	23.687	16,1	102	97
Proizvodnju (IND)	1.792.572	14,6	328.438	18,3	1.859.429	14,5	302.385	16,3	104	92
Građevinarstvo (CON)	443.523	3,6	78.173	17,6	435.175	3,4	77.397	17,8	98	99
Trgovinu (TRD)	2.398.752	19,5	313.660	13,1	2.583.229	20,2	326.984	12,7	108	104
Ugostiteljstvo (HTR)	239.322	2,0	16.182	6,8	239.320	1,9	11.863	5,0	100	73
Ostalo ²²	1.280.667	10,4	183.737	14,3	1.352.859	10,6	180.168	13,3	106	98
UKUPNO 1.	6.298.154	51,3	944.651	15,0	6.616.771	51,7	922.484	13,9	105	98
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.795.884	39,1	310.215	6,5	5.015.418	39,2	318.850	6,4	105	103
Stambenu izgradnju	1.051.760	8,6	155.825	14,8	1.048.567	8,2	139.543	13,3	100	90
Obavljanje djelatn. (obrtnici)	124.430	1,0	25.371	20,4	117.089	0,9	24.248	20,7	94	96
UKUPNO 2.	5.972.074	48,7	491.411	8,2	6.181.074	48,3	482.641	7,8	103	98
UKUPNO (1. +2.)	12.270.228	100	1.436.062	11,7	12.797.845	100	1.405.125	11,0	104	98

Najveće učešće u ukupnim kreditima, kod pravnih lica imaju sektori trgovine 20,2% i proizvodnje 14,5%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 39,2% i stambeni krediti 8,2% (31. 12. 2016. godine: pravna lica: trgovina 19,5% i proizvodnja 14,6%, stanovništvo: opća potrošnja 39,1% i stambeni krediti 8,6%).

Pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita posebno je visok u sektoru građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,4%, iznosi 17,8%, s rastom od 0,2 procentna poena (u 2016. godini učešće smanjeno za visokih 9,1 procentni poen). Takođe, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanje učešće od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju značajno učešće od 16,1%, koje je manje za jedan procentni poen u odnosu na kraj prethodne godine.

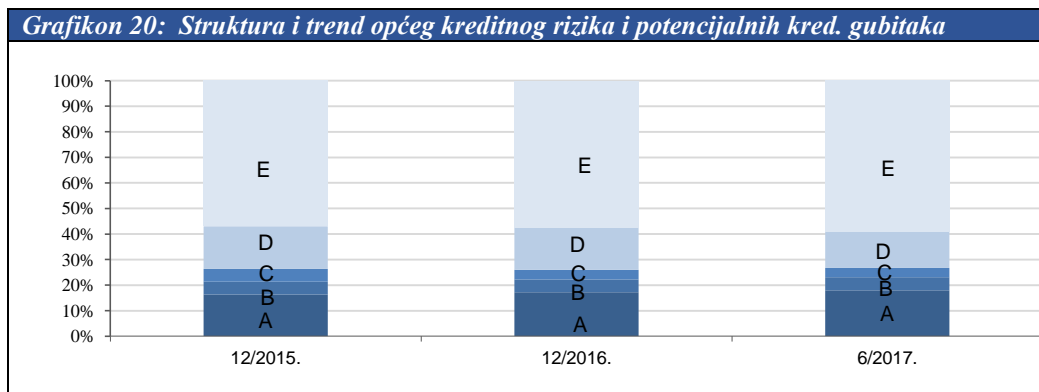
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (20,2%) i proizvodnje (14,5%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,9 milijardi KM je u prvoj polovini 2017. godine povećan za 4% ili 67 miliona KM, a nekvalitetni krediti su smanjeni za 8% ili 26 miliona KM, odnosno na 302 miliona KM, a učešće je, iako smanjeno za dva procentna poena, i dalje na visokom nivou od 16,3% (u 2016. godini pad od 7% ili 24 miliona KM, a učešće je smanjeno za 2,9 procentnih poena, odnosno na 18,3%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u prvoj polovini 2017. godine povećano je za 8% ili 184 miliona KM, odnosno na nivo od 2,6 milijardi KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora povećani su za 4% ili 13 miliona KM, sa 30. 06. 2017. godine iznosili su 327 miliona KM, a učešće je smanjeno za 0,4 procentna poena, odnosno na 12,7% (u 2016. godini ostvaren je rast od 3% ili 10 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 13,2% na 13,1%), što je bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveće učešće od 39,2% u ukupnim kreditima. U prvoj polovini 2017. godine zabilježen je rast ovih kredita od 5% ili 219 miliona KM, dok su krediti obrtnicima smanjeni za 6% ili sedam miliona KM, a stambeni krediti zadržani na istom nivou. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 20,7% (na kraju 2016. godine 20,4%), imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 0,9% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 13,3% imaju stambeni krediti (na kraju 2016. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 6,4% (na kraju 2016. godine 6,5%).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

²² Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Tabela 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka									
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u %)							INDEKS	
	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		8 (4/2)	9 (6/4)	
1	2	3	4	5	6	7			
A	246.321	16,3	263.324	17,2	278.404	18,0	107	106	
B	76.023	5,0	77.167	5,0	79.193	5,1	102	103	
C	75.796	5,0	58.086	3,8	55.167	3,6	77	95	
D	252.682	16,7	253.348	16,5	219.744	14,2	100	87	
E	856.701	57,0	881.787	57,5	912.121	59,1	103	103	
UKUPNO	1.507.523	100,0	1.533.712	100,0	1.544.629	100,0	102	101	



Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2016. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 1% ili 11 miliona KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 6% ili 15 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su zadržane na istom nivou u odnosu na kraj 2016. godine. Rezerve za B kategoriju su veće za 3% ili dva miliona KM i iznose 79 miliona KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivnu su povećane za 1% ili šest miliona KM, odnosno na nivou od 1,2 milijarde KM, isključivo po osnovu povećanja rezervi za E kategoriju za 3% ili 30 miliona KM, dok su smanjene rezerve za D kategoriju za 13% ili 34 miliona KM i za C kategoriju za 5% ili tri miliona KM, kao rezultat migracije iz C u D, odnosno iz D u E kategoriju.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 7,7% i manji je za 0,4 procentna poena u odnosu na kraj 2016. godine.

Sa 30. 06. 2017. godine banke su, kao i na kraju 2016. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 26%, D kategoriju 60% i E 100%.²³

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjnja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

²³ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tabela 28: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

O P I S	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u %)				INDEKS 6 (4/2)
	31.12.2016.		30.06.2017.		
	Iznos 2	Učešće 3	Iznos 4	Učešće 5	
1					
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	15.678.467	100,0%	16.415.760	100,0%	105
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.601.022	10,2%	1.552.704	9,5%	97
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.574.439		1.535.504		99
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	26.583		17.200		98
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	14.077.445	89,8%	14.863.056	90,5%	106
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.294.471	100,0%	1.292.840	100,0%	100
a) Ispravke vrijednosti za default	1.118.894	86,4%	1.102.016	85,2%	98
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.102.461		1.091.405		99
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	16.433		10.611		65
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁴)	175.577	13,6%	190.824	14,8%	109
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	12.270.228	100,0%	12.797.845	100%	104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.518.811	12,4%	1.480.316	11,6%	97
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	10.751.417	87,6%	11.317.529	88,4%	105
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.193.721	100,0%	1.198.405	100,0%	100
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.055.454	88,4%	1.046.967	87,4%	99
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	138.267	11,6%	151.438	12,6%	110
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	69,9%		71,0%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,3%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,3%		7,9%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u prvoj polovini 2017. godine su smanjeni za 3% ili 38 miliona KM (u 2016. godini smanjeni za 5% ili 87 miliona KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 2% ili 31 milion KM u odnosu na kraj 2016. godine. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 0,8 procentna poena i iznosi 11,6%, a nekvalitetnih kredita 11%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno za 0,7 procentnih poena i iznosi 9,5%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je neznatno povećana i iznosi 71% (na kraju 2016. godine 69,9%), zbog većeg pada defaulta (3% ili 38 miliona KM), u odnosu na pad ispravki vrijednosti (1% ili osam miliona KM). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je blago povećana i iznosi 79,6% (na kraju 2016. godine 78%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je povećana za 0,1 procentni poen i iznosi 1,3%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti smanjena i iznosi 7,9% (na kraju 2016. godine 8,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 9,8% na 9,4%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁵.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obaveze u iznosu od 34 miliona KM. Sa 30. 06. 2017. godine stanje navedenih kredita iznosi dva miliona KM, od čega se skoro sve odnosi na pravna lica.

Takođe, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obaveza u ukupnom iznosu od 39 miliona KM. Sa 30. 06. 2017. godine stanje restrukturiranih kredita iznosi 31 milion KM, od čega se na pravna lica odnosi 29 miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM. Restrukturirani krediti obuhvataju i kredite sa moratorijem nakon isteka moratorija.

²⁴ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

²⁵ "Službene novine FBiH", br.55/14.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 30. 06. 2017. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,02% i restrukturiranje 0,24%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u FBiH sa 30. 06. 2017. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.187.692, 960 kreditnih partija su otplaćivali jemci (1.105 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,18% i 0,1%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA.

Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 10% (12/16: 10,8%), a kod „domaćih banaka“ 24%, kao i na kraju 2016. godine, što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan, posebno što isto značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i

- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 29: Transakcije s povezanim licima					
O P I S	D A T I K R E D I T I²⁶			I N D E K S	
	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	89.014	126.956	143.243	143	113
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	446	581	563	130	97
Upravi banke	3.023	2.516	2.786	83	111
UKUPNO	92.483	130.053	146.592	141	113
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	9.326	7.227	7.752	77	107

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 13% zbog povećanja izloženosti kod jedne banke, a potencijalne obaveze su povećane za 7%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH, u prvoj polovini 2017. godine ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 152 miliona KM, što je za 9% ili 12 miliona KM više u odnosu na isti period prošle godine. Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod sedam banaka koje su pozitivno poslovale i u istom periodu prošle godine (efekat 20 miliona KM, od čega se samo na jednu banku odnosi šest miliona KM kao rezultat jednokratnog prihoda), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala sa gubitkom (efekat 11 miliona KM). S druge strane, negativan efekat od 19 miliona KM je najvećim dijelom rezultat ostvarene manje dobiti kod šest banaka (efekat 15 miliona KM), ostvarenog gubitka kod jedne banke koja je u istom periodu prošle godine pozitivno poslovala, te efekata zbog pripajanja kod dvije banke. Posmatrano u odnosu na isti period prošle godine, broj banaka je smanjen za dvije banke i iznosi 15.

Ostvarenje boljeg finansijskog rezultata u odnosu na isti period prošle godine, i pored rasta nekamatnih rashoda (najvećim dijelom troškova ispravki vrijednosti), rezultat je rasta ukupnog prihoda podržanog značajnim rastom operativnih prihoda (najvećim dijelom jednokratnih prihoda i naknada za izvršene usluge), uz prisutan rast i neto kamatnog prihoda (isključivo kao posljedica značajnog smanjenja kamatnih rashoda, čime se kompenzira blago smanjenje kamatnih prihoda po osnovu pada aktivnih kamatnih stopa).

Pozitivan finansijski rezultat od 154 miliona KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 4% ili šest miliona KM u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od dva miliona KM iskazan je kod jedne banke i isti je manji (73%) u odnosu na isti period prošle godine.

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

²⁶ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Tabela 30: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak

O P I S	30.06.2015.		30.06.2016.		30.06.2017.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-1.028	1	-7.942	2	-2.126	1
Dobit	131.940	16	147.430	15	153.815	14
Ukupno	130.912	17	139.488	17	151.689	15

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (154 miliona KM) 65% ili 101 milion KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se gubitak od dva miliona KM odnosi samo na jednu banku. Analitički podaci pokazuju da ukupno osam banaka ima bolji finansijski rezultat (za 31 milion KM), dok sedam banaka ima lošiji rezultat (za 17 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana, najvećim dijelom po osnovu povećanih prihoda od naknada za izvršene usluge (kod velikih banaka), smanjenja kamatnih rashoda, povremenih jednokratnih prihoda i pod visokim je uticajem oscilatornih kretanja troškova ispravki vrijednosti.

Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i promjene u nivou i trendu kredita u defaultu, odnosno loših i nenaplativih plasmana. Treba istaći da je krajem 2015. godine i u 2016. godini došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa sa prisutnim blagim trendom smanjenja i u prvoj polovini 2017. godine, a što je u korelaciji sa kretanjem troškova ispravki vrijednosti, s napomenom da je to bio najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011. godine). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka još uvijek podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 509 miliona KM, što je povećanje u odnosu na isti period prošle godine od 7% ili 34 miliona KM, većim dijelom kao rezultat povećanja operativnih prihoda. Ukupni nekamatni rashodi iznose 358 miliona KM, sa stopom rasta od 7% ili 22 miliona KM u odnosu na isti period prošle godine.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 6,3%, kao i činjenice da je rast loših kredita zaustavljen sa blagim padom i u prvoj polovini 2017. godine (po osnovu otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Kamatni prihodi iznose 376 miliona KM, što je približno isti nivo kao na kraju uporednog perioda, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 79,4% na 73,9%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na nivou od 333 miliona KM i zabilježili su nominalni pad od 1% ili četiri miliona KM, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih aktivnih kamatnih stopa na kredite za posmatrani period sa 5,75% na 5,34% i padom učešća u ukupnom prihodu sa 71% na 65,4% (većim dijelom zbog rasta ukupnog prihoda iz osnovne povećanja operativnih prihoda).

Već duži period prisutan trend pada kamatnih rashoda nastavljen je i u prvoj polovini 2017. godine. Kamatni rashodi su u odnosu na isti period prethodne godine imali stopu pada od 11% ili 10 miliona KM, s napomenom da je nivo kamatnih prihoda ostao približno isti. Kamatni rashodi iznose 76 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 18,1% na 15%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaći da su kamatni rashodi po depozitima, i pored rasta prosječnih kamatonosnih depozita za 5%, smanjeni za 14% ili 10 miliona KM, što je rezultat strukture depozitne osnove, odnosno većeg učešća depozita koji nose nižu kamatnu stopu, ali i politike kamatnih stopa banaka i kontinuiranog smanjenja kamatnih stopa na depozite, što je u konačnici rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 1,54% na 1,26%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim

pozajmicama i dalje bilježe pad, u odnosu na isti period prošle godine smanjeni su 29% ili cca jedan milion KM, sa niskim učešćem u ukupnom prihodu od samo 1%.

Kao rezultat pada kamatnih rashoda (-11%), neto kamatni prihod povećan je za 3% ili devet miliona KM i iznosi 300 miliona KM, sa učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 58,9%.

Operativni prihodi iznose 209 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 14% ili 26 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu rasta ostalih operativnih prihoda od 17 miliona KM (od čega se na jednokratni prihod samo kod jedne Banke odnosi 10 miliona KM), a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda je povećano sa 38,7% na 41,1%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge sa nastavljenim trendom rasta od 6% ili osam miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Ukupni nekamatni rashodi iznose 358 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine su povećani za 7% ili 22 miliona KM, najvećim dijelom kao rezultat rasta poslovnih i direktnih rashoda (19% ili 17 miliona KM), uglavnom troškova ispravki vrijednosti. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda zadržano je na približno istom nivou i iznosi 70,2%. Troškovi ispravke vrijednosti iznose 50 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine povećani su za 24% ili 10 miliona KM (od čega se 58% odnosi na jednu banku), što se negativno odrazilo na povećanje njihovog učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 8,6% na 9,9%.

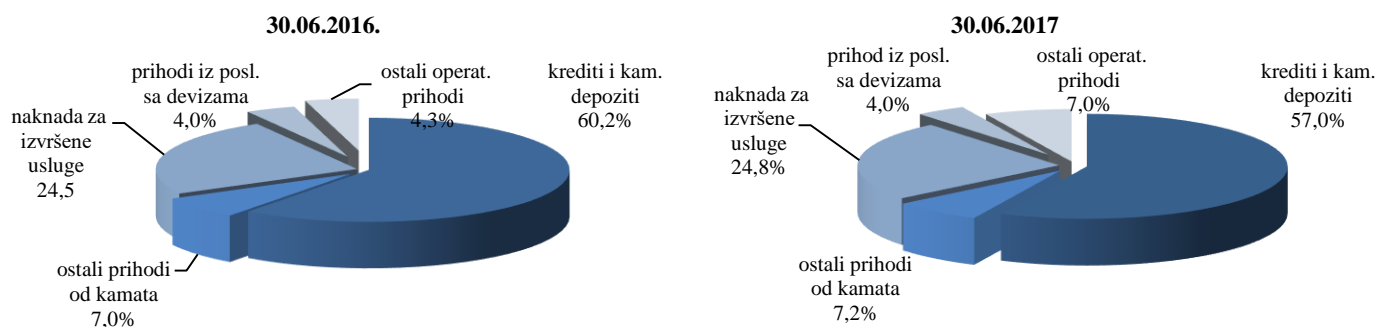
S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 255 miliona KM i učešćem od 50% u ukupnom prihodu su povećani za 2% ili pet miliona KM u odnosu na uporedni period. Troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda, blago su povećani (1%) i iznose 122 miliona KM ili 24% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive su zadržani na približno istom nivou i iznose 75 miliona KM, dok su ostali operativni troškovi povećani za 7% ili četiri miliona KM (od čega se 46% povećanja odnosi na jednu banku). Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

Tabela 31: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	30.06.2015.		30.06.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	647	0,1	1.063	0,2	1.212	0,2	164	114
Kreditni i poslovi lizinga	342.837	62,3	337.240	60,0	332.988	56,8	98	99
Ostali prihodi od kamata	36.912	6,7	39.041	7,0	42.100	7,2	106	108
UKUPNO	380.396	69,1	377.344	67,2	376.300	64,2	99	100
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	121.549	22,1	137.444	24,5	145.103	24,8	113	106
Prihodi iz posl. sa devizama	22.390	4,1	22.168	4,0	23.390	4,0	99	106
Ostali operativni prihodi	25.854	4,7	24.310	4,3	40.994	7,0	94	169
UKUPNO	169.793	30,9	183.922	32,8	209.487	35,8	108	114
UKUPNI PRIHODI (I + II)	550.189	100,0	561.266	100,0	585.787	100,0	102	104

Grafikon 21: Struktura ukupnih prihoda

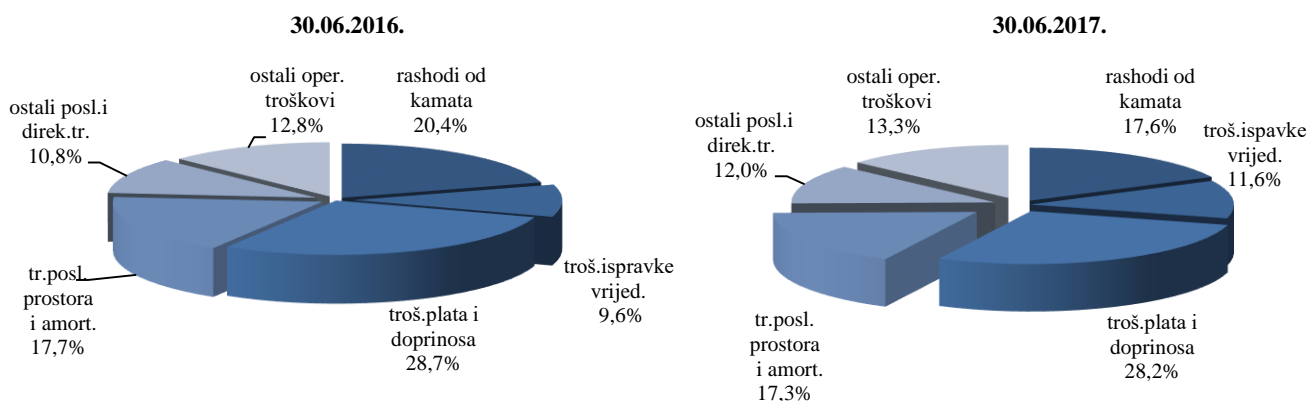


- u 000 KM-

Tabela 32: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.06.2015.		30.06.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	87.946	21,0	75.042	17,8	64.780	14,9	85	86
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	7.721	1,8	6.160	1,5	4.986	1,2	80	81
Ostali rashodi od kamata	5.089	1,2	4.769	1,1	6.592	1,5	94	138
UKUPNO	100.756	24,0	85.971	20,4	76.358	17,6	85	89
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	37.696	9,0	40.639	9,6	50.400	11,6	108	124
Troškovi plata i doprinosa	120.517	28,7	121.099	28,7	122.315	28,2	100	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	71.614	17,1	74.706	17,7	74.945	17,3	104	100
Ostali poslovni i direktni troškovi	38.757	9,2	45.376	10,8	52.177	12,0	117	115
Ostali operativni troškovi	49.898	12,0	53.987	12,8	57.903	13,3	108	107
UKUPNO	318.482	76,0	335.807	79,6	357.740	82,4	105	107
UKUPNI RASHODI (I + II)	419.238	100,0	421.778	100,0	434.098	100,0	101	103

Grafikon 22: Struktura ukupnih rashoda



U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

Tabela 33: Koeffcijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima

KOEFICIJENTI	30.06.2015.	30.06.2016.	30.06.2017.
Dobit na prosječnu aktivu	0,8	0,8	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,2	5,3	5,5
Dobit na prosječni dionički kapital	10,5	11,9	12,4
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,7	1,7	1,6
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,1	1,1	1,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	2,8	2,8	2,7
Poslovni i direktni rashodi ²⁷ /prosječna aktiva	0,5	0,5	0,5
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	1,5	1,5	1,4
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,0	2,0	1,9

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, zbog većeg iznosa ostvarene dobiti u odnosu na isti period prethodne godine, kao i rasta prosječne aktive, ROAA (zarada na prosječnu aktivu) je zadržana na istom nivou od 0,8%, dok ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) bilježi blago povećanje sa 11,9% na 12,4%, zbog većeg rasta dobiti od rasta prosječnog dioničkog kapitala. Većina ostalih pokazatelja je ostala nepromijenjena. Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (2,7%), zadržana je na istom nivou zbog skoro istog rasta ukupnog prihoda i prosječne aktive.

Profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁸ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji FBiH, kao i na organizacione dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanim metodologijom²⁹.

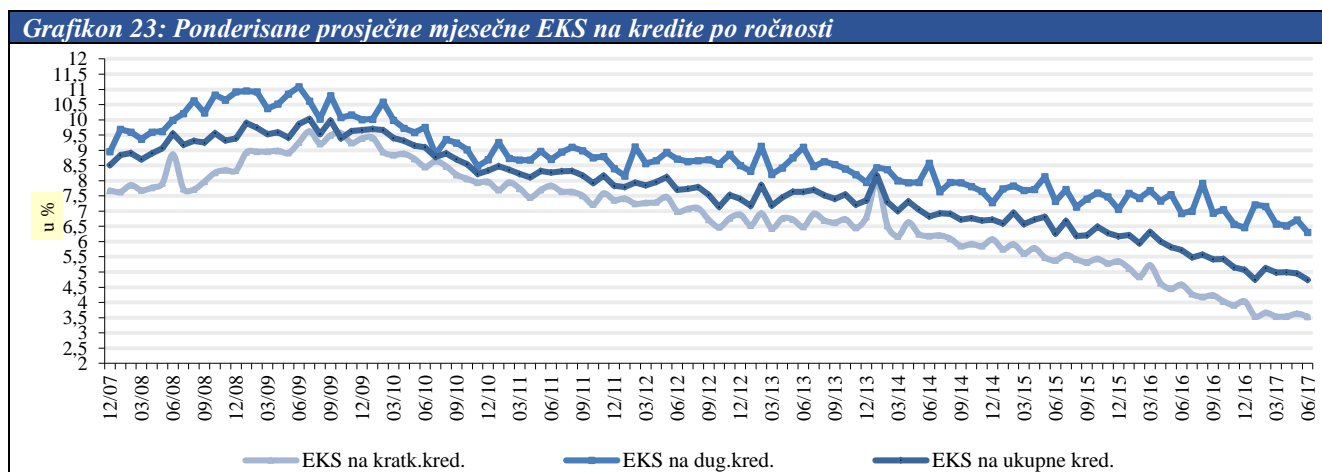
²⁷ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

²⁸ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine FBiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

²⁹ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2015. godine, mart, juni i decembar 2016. godine, te mart i juni 2017. godine.

OPIS	12/2015.		03/2016.		6/2016.		12/2016.		03/2017.		06/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	4,89	5,35	4,49	5,22	4,15	4,58	3,69	4,03	3,27	3,54	3,25	3,53
1.1. Privredi	4,84	5,25	4,43	5,10	4,08	4,42	3,61	3,90	3,21	3,40	3,18	3,40
1.2. Stanovništvu	8,21	11,74	7,92	13,40	8,05	14,68	9,60	15,16	8,30	15,19	7,94	14,51
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	6,18	7,06	6,52	7,68	5,93	6,93	5,60	6,46	5,59	6,58	5,32	6,30
2.1. Privredi	5,31	5,67	5,24	5,61	4,66	4,97	4,86	5,18	4,43	4,69	4,09	4,33
2.2. Stanovništvu	7,10	8,55	7,33	8,99	7,15	8,82	6,55	8,10	6,46	7,96	6,31	7,89
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	5,51	6,17	5,40	6,32	5,01	5,72	4,51	5,07	4,37	4,98	4,14	4,74
3.1. Privredi	4,99	5,38	4,63	5,22	4,26	4,59	3,98	4,28	3,53	3,74	3,41	3,64
3.2. Stanovništvu	7,13	8,64	7,35	9,12	7,17	8,98	6,65	8,32	6,49	8,09	6,35	8,05



Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

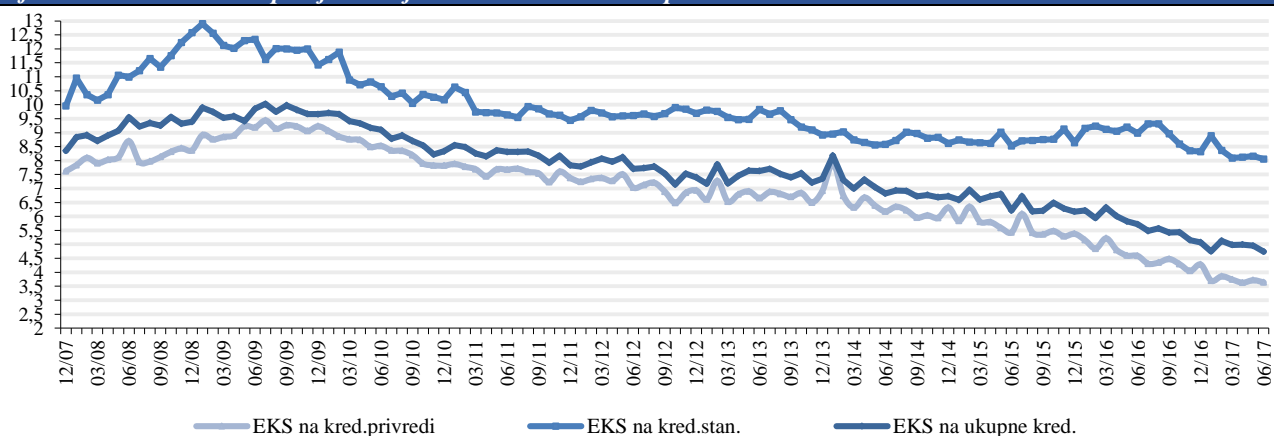
U junu 2017. godine, ponderisana EKS na kredite je iznosi 4,74%, s prisutnim niskim oscilacijama u prvoj polovini 2017. godine unutar 0,39 procentnih poena, sa najvišom stopom zabilježenom u februaru od 5,13%, a najnižom u junu od 4,74%. Ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite bilježe oscilacije unutar niskih 0,13 procentnih poena, a na dugoročne kredite se kreću unutar raspona od 0,91 procentni poen.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite je u junu 2017. godine iznosila 3,53%, što je za 0,5 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2016. godine, dok je ponderisana EKS na dugoročne kredite iznosila 6,30%, što je za 0,16 procentnih poena niže u odnosu na decembar 2016. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³⁰, u prvoj polovini 2017. godini su se uglavnom kretala u istom smjeru. Kamatne stope privredi su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderisane EKS stanovništvu bilježe oscilacije unutar 0,84 procentnih poena.

³⁰ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Grafikon 24: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite privredi i stanovništvu



Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u junu 2017. godine je iznosila 3,64% (12/2016: 4,28%). Kod dugoročnih kredita privrede zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,18% na 4,33%, a EKS na kratkoročne kredite također je smanjena sa 3,90% na 3,40%.

EKS na kredite plasirane stanovništvu u junu 2017. godine iznosila je 8,05%, što je za 0,27 procentnih poena manje u odnosu na nivo iz decembra 2016. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, sa nivoa iz decembra 2016. godine od 15,16% smanjena na 14,51%, s prisutnim izražajnijim oscilacijama istih unutar 2,15 procentnih poena u prvoj polovini 2017. godine. Slično kretanje bilježi i EKS na dugoročne kredite gdje je, sa nivoa iz decembra 2016. godine od 8,10% smanjena na 7,89%, s oscilacijama unutar 0,81 procentnog poena.

Posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a u prvoj polovini 2017. godine evidentan je dalji blagi pad, a što se vidi u sljedećoj tabeli.

Tabela 35: Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou

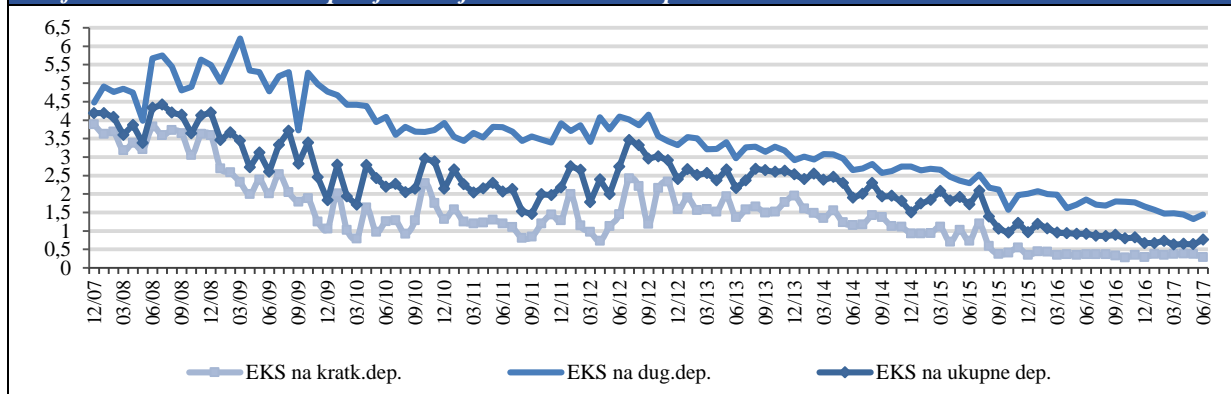
OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		I polovina 2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41	3,30	3,57
1.1. Privredi	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28	3,24	3,45
1.2. Stanovništvu	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91	8,23	15,14
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14	5,61	6,68
2.1. Privredi	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23	4,30	4,59
2.2. Stanovništvu	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79	6,50	8,08
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64	4,31	4,92
3.1. Privredi	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54	3,49	3,71
3.2. Stanovništvu	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95	6,53	8,22

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 36: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	12/2015.		03/2016.		6/2016.		12/2016.		03/2017.		06/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	0,34	0,35	0,34	0,35	0,36	0,36	0,29	0,29	0,37	0,37	0,29	0,29
1.1. do tri mjeseca	0,21	0,21	0,25	0,25	0,25	0,25	0,26	0,26	0,36	0,37	0,22	0,23
1.2. do jedne godine	1,18	1,25	0,86	0,87	0,72	0,76	0,58	0,58	0,41	0,41	0,57	0,58
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	1,92	2,01	1,97	1,98	1,81	1,85	1,64	1,66	1,46	1,48	1,41	1,44
2.1. do tri godine	1,67	1,68	1,88	1,89	1,65	1,70	1,43	1,45	1,31	1,33	1,35	1,38
2.2. preko tri godine	2,46	2,72	2,29	2,32	2,23	2,21	2,25	2,26	1,94	1,96	1,72	1,74
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	0,92	0,96	0,94	0,95	0,90	0,92	0,66	0,67	0,62	0,63	0,74	0,76

Grafikon 25: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite



Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2016. godine, ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u junu 2017. godine povećana je za 0,09 procentnih poena i iznosila je 0,76%. Na blago povećanje ponderisane EKS u prvoj polovini 2017. godine je uticala struktura oročenih depozita, koja je povećana u korist dugoročnih depozita, a koji u pravilu imaju veću EKS u odnosu na kratkoročne, iako ponderisane EKS posmatrane po ročnosti bilježe stagnaciju kod kratkoročnih depozita odnosno pad kod dugoročnih.

Ponderisana EKS na kratkoročne depozite u junu 2017. godine iznosila je 0,29%, što je na istom nivou kao iz decembra 2016. godine. Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, ostvarene promjene su neznatne. EKS na depozite oročene do tri mjeseca je iznosila 0,23%, što je za niskih 0,03 procentnih poena manje u odnosu na nivo iz decembra 2016. godine, dok EKS na depozite oročene do jedne godine je iznosila 0,58%, što je također na istom nivou kao iz decembru 2016. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite je iznosila 1,44%, što predstavlja smanjenje od 0,22 procentna poena u odnosu na decembar 2016. godine. Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine je iznosila 1,38% što predstavlja smanjenje od 0,07 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2016. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine je u junu 2017. godine iznosila 1,74% što je za 0,52 procentna poena manje od decembra 2016. godine kada je ista iznosila 2,26%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i pravnih lica u junu 2017. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na decembar 2016. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,41 procentni poen u odnosu na decembar 2016. godine i iznosila je 1,11%. Kod privrede, prosječna EKS u junu 2017. godine je iznosila 1,22%, što je za 0,10 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2016. godine.

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, takođe na najnižem nivou u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku.

Tabela 37: Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou										
OPIS	2013.		2014.		2015.		2016.		I polovina 2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35	0,36	0,36
1.1. do tri mjeseca	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27	0,34	0,34
1.2. do jedne godine	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69	0,51	0,52
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80	1,42	1,45
2.1. do tri godine	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62	1,32	1,34
2.2. preko tri godine	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34	1,81	1,86
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89	0,67	0,68

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 38: Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju												
OPIS	12/2015.		3/2016.		6/2016.		12/2016.		3/2017.		6/2017.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	7,81	8,01	7,65	7,85	7,26	7,45	7,01	7,22	6,78	7,00	6,66	6,89
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08	0,08	0,05	0,05	0,04	0,04	0,03	0,03

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u junu 2017. godine iznosila je 6,89% (smanjenje za 0,33 procentna poena u odnosu na decembar 2016. godine), a na depozite po viđenju 0,03%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2016. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u FBiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog

trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u FBiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u FBiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor finansiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Takođe, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obaveza prema stranim finansijskim institucijama-kreditorima, što je takođe dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor finansiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza. S obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utiču na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijea.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijea instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana. U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30. 06. 2017. godine najveće učešće od 77,1% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³¹) s učešćem od 5,3%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³², sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta učešća dugoročnih depozita u periodu 2011.-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno u 2016. godini i prvoj polovini 2017. godine.

- u 000 KM-

Tabela 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeu								
DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	8.175.505	55,9	116	106
Do 3 mjeseca	266.464	2,0	272.799	1,9	335.446	2,3	102	123
Do 1 godine	679.876	5,2	538.344	3,8	544.862	3,7	79	101
1. Ukupno kratkoročni	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	9.055.813	61,9	112	106
Do 3 godine	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	3.563.528	24,3	101	100
Preko 3 godine	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	2.019.146	13,8	104	97
2. Ukupno dugoročni	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	5.582.674	38,1	102	99
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	14.638.487	100,0	108	103

Ukupni depoziti su, u odnosu na kraj 2016. godine, viši za 3% ili 462 miliona KM, s blagim promjenama u sektorskoj strukturi, što je rezultat rasta depozita svih sektora (nominalno najviše stanovništvo za 2% ili 127 miliona KM, javna preduzeća za 10% ili 109 miliona KM, vladinih institucija za 8% ili 99 miliona

³¹ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³² Prema preostalom dospijeu.

KM, te privatna preduzeća za 3% ili 61 milion KM). Depoziti stanovništva, s učešćem od 56,6%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u FBiH.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini učešće kratkoročnih depozita je povećano sa 58,0% na 60,2%, a učešće dugoročnih depozita smanjeno sa 42,0% na 39,8%. Trend pogoršanja nastavljen je i u prvoj polovini 2017. godine, kada je učešće kratkoročnih depozita povećano na 61,9% (+1,7 procentnih poena).

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 6% ili 517 miliona KM, kao posljedica rasta depozita svih sektora: stanovništva za 167 miliona KM, vladinih institucija za 115 miliona KM, bankarskih institucija za 65 miliona KM, privatnih preduzeća za 54 miliona KM, javnih preduzeća za 54 miliona KM, neprofitnih organizacija za 27 miliona KM i nebankarskih institucija za 24 miliona KM. Dugoročni depoziti su niži za 1% ili 55 miliona KM, kao posljedica smanjenja depozita preko tri godine za 3,4% ili 72 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu smanjenja depozita bankarskih institucija za 49 miliona i stanovništva za 40 miliona KM, dok su depoziti do tri godine viši za 0,5% ili 17 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu povećanja depozita javnih preduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa nepromijenjenim učešćem od 69,1% i javnih preduzeća sa povećanim učešćem sa 9,8% na 10,9%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 70,1% (-1,0 procentni poen) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih preduzeća 15,5% (+1,5 procentnih poena). U periodu preko tri godine najveće učešće od 67,3% (+1,5 procentnih poena) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 10,9% (na kraju 2016. godine 12,2%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	8.314.927	56,8	116	104
7- 90 dana	770.687	5,9	690.281	4,9	820.883	5,6	90	119
91 dan do jedne godine	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	1.879.706	12,8	95	95
1. Ukupno kratkoročni	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	11.015.516	75,3	110	104
Do 5 godina	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	3.453.072	23,6	105	103
Preko 5 godina	204.801	1,6	197.611	1,4	169.899	1,2	96	86
2. Ukupno dugoročni	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	3.622.971	24,7	104	102
UKUPNO (1 + 2)	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	14.638.487	100,0	108	103

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 75,3%, a trend blagog pogoršanja iz 2016. godine nastavljen je i u prvoj polovini 2017. godine. U odnosu na kraj 2016. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 4% ili 382 miliona KM, sa povećanjem učešća za 0,3 procentna poena, dok je kod dugoročnih depozita zabilježen rast od 2% ili 80 miliona KM, uz smanjenje učešća u ukupnim depozitima sa 25,0% na 24,7%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,3% dugoročnih depozita i 23,6% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 miliona KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 miliona KM, dok u prvoj polovini 2017. godine smanjenje iznosi 14% ili 28 miliona KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovoreni depozita, sa 30. 06. 2017. godine, dvije milijarde KM, odnosno 35% dugoročno ugovoreni depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u FBiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako

osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³³. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospijeća. Sa 30. 06. 2017. godine šest banaka, nakon dobijene saglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (470 miliona KM). Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, određeni stepen supervizorske zabrinutosti je prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u skladu s propisanim minimalnim limitima.

-u 000 KM-

Tabela 41: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2015.		31.12.2016.		30.06.2017.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	1.188.101	9,3	100	100
Kratkoročni krediti	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	2.610.301	20,4	104	110
Dugoročni krediti	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	8.999.443	70,3	107	103
UKUPNO KREDITI	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	12.797.845	100,0	106	104

U prvoj polovini 2017. godine dugoročni krediti su povećani za 3% ili 300 miliona KM, iznosili su devet milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 10% ili 231 milion KM, iznosili su 2,6 milijardi KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, na istom su nivou, i pored trajnog otpisa u iznosu od 32 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova. U strukturi dospjelih potraživanja 64,7% se odnosi na privatna preduzeća, 33,3% na stanovništvo i 2,0% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 87,1% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 52,7%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 67,4% što je za 0,6 procentnih poena više u odnosu na kraj 2016. godine, s ostvarenim rastom od 4% ili 528 miliona KM u prvoj polovini 2017. godine. Novčana sredstva su na istom nivou sa nešto nižim učešćem od 27,4% (-0,9 procentnih poena) u odnosu na kraj 2016. godine.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

³³Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

Koeficijenti	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.
1	3	4	4
Likvidna sredstva ³⁴ / ukupna aktiva	28,4	28,4	27,6
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	48,4	47,1	45,4
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	70,0	71,9	72,1
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁵	82,9	81,7	82,5
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁶	82,2	81,0	81,9

Sa 30. 06. 2017. godine pokazatelji su blago pogoršani u odnosu na kraj 2016. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je sa 30. 06. 2017. godine pogoršan na 82,5% (+0,8 procentnih poena), zbog većeg rasta kredita od rasta depozita i uzetih kredita. Kod devet banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2017. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH³⁷. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.592.752	4.921.452	5.046.265	107	103
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	4.310.524	4.532.844	4.781.453	105	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	7.358.839	8.413.922	8.923.493	114	106
4.Iznos obaveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	735.884	841.392	892.349	114	106
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	367.942	420.696	446.175	114	106
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.856.868	4.080.060	4.153.916	106	102
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.942.582	4.112.148	4.335.278	104	105

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne finansijske aktive³⁸ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2016. godine.

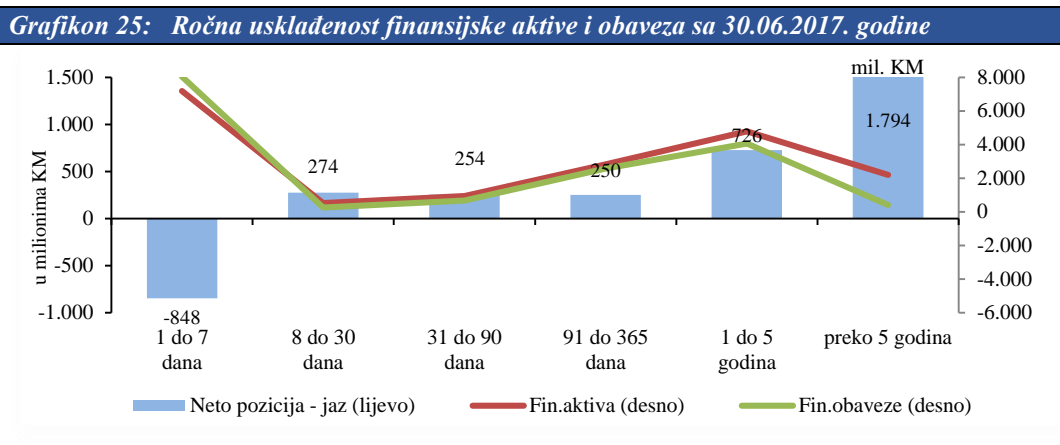
³⁴ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijuća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁵ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁶ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³⁷ U „Sl.glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. jula 2016. godine.

³⁸ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).



Sa 30. 06. 2017. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 11,5 milijardi KM bila je za 70 miliona KM manja od kratkoročnih obaveza, što je dovelo do neznatnog pada koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 99,6% na 99,3%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 3,6%, a kratkoročne finansijske obaveze za 3,9%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 6,0% ili 270 miliona KM je zabilježeno kod neto kredita, kod aktive za trgovinu 7,8% ili 84 miliona KM, kod vrijednosnih papira koji se drže do dospijea 84,7% ili 43 miliona KM i kod ostale finansijske aktive za 1,8% ili tri miliona KM, dok je smanjenje zabilježeno kod novčanih pozajmica (plasmana) drugim bankama i novčanih sredstava. Finansijska aktiva preostalog roka dospijea preko jedne godine je povećana za 3,5% ili 237 miliona KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 3,8% ili 253 miliona KM.

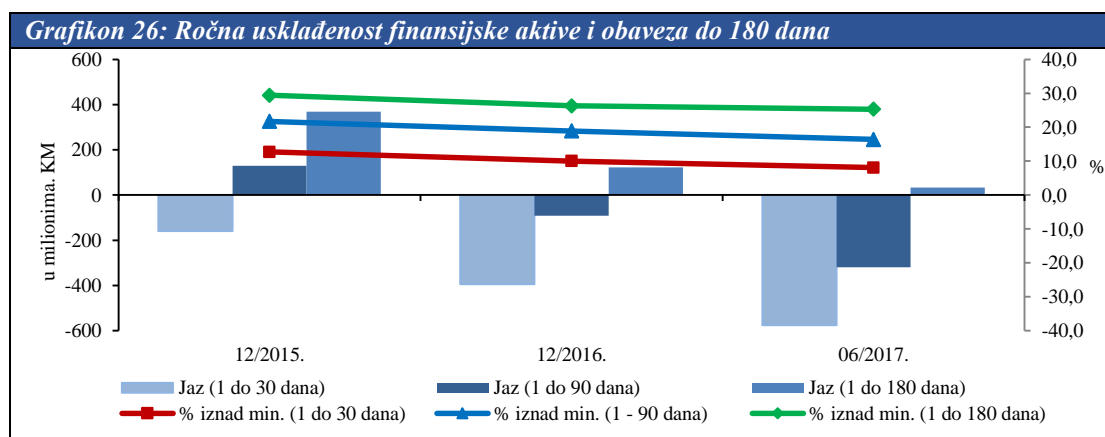
Obaveze sa rokom dospijea do jedne godine (11,5 milijardi KM) su povećane za 3,9%, s najvećim promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 3,6% ili 383 miliona KM, te ostalih finansijskih obaveza za 17,4% ili 42 miliona KM. Obaveze s rokom dospijea preko jedne godine (4,5 milijardi KM) bilježe povećanje od 2,6% ili 112 miliona KM, što je najvećim dijelom rezultat povećanja depozita za 2,2% ili 79 miliona KM i obaveza po uzetim kreditima za 3,0% ili 18 miliona KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijea stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³⁹.

³⁹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijea do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijea do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijea do 90 dana u plasmane s rokom dospijea do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijea do 180 dana u plasmane s rokom dospijea do 180 dana.

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.878.280	7.515.361	7.711.013	109	103
2. iznos finansijskih obaveza	7.037.944	7.909.801	8.285.606	112	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-159.664	-394.440	-574.593	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	97,7%	95,0%	93,1%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	12,7%	10,0%	8,1%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.750.227	8.384.767	8.645.487	108	103
2. iznos finansijskih obaveza	7.621.496	8.476.151	8.965.959	111	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	128.731	-91.384	-320.472	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	101,7%	98,9%	96,4%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	21,7%	18,9%	16,4%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.735.123	9.387.062	9.729.312	107	104
2. iznos finansijskih obaveza	8.365.780	9.263.730	9.695.930	111	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	369.343	123.332	33.382	33	27
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	104,4%	101,3%	100,3%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	29,4%	26,3%	25,3%		

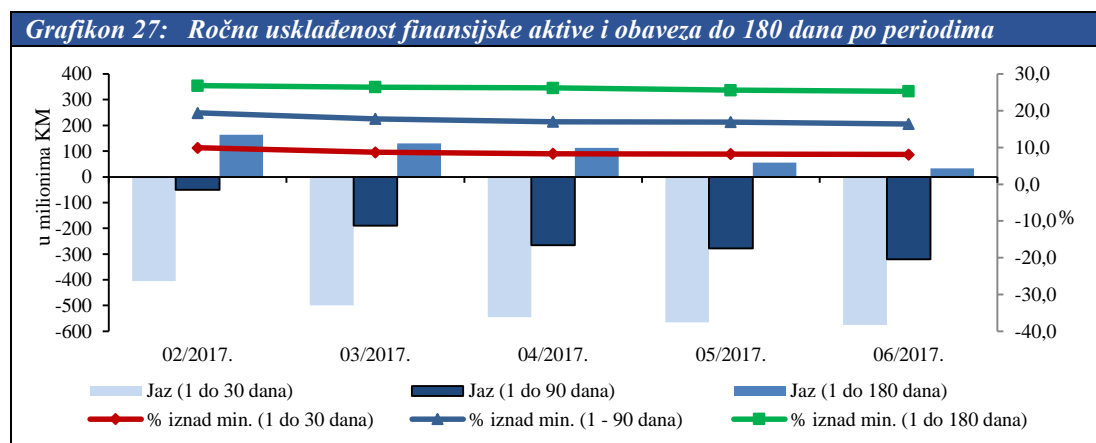
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30. 06. 2017. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.



Sa 30. 06. 2017. godine finansijska aktiva u prvom i drugom intervalu bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita u oba intervala, od rasta finansijske aktive (rast kredita, aktive za trgovinu, pozajmica/plasmana drugim bankama i vrijednosni papiri koji se drže do dospeljeća). I pored rasta finansijskih obaveza, u trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza, zbog rasta aktive, prvenstveno neto kredita, aktive za trgovinu, vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća i pozajmica/plasmana drugim bankama.

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2016. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 8,1%, u drugom za 16,4% i u trećem intervalu za 25,3%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu februar-juni 2017. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.



Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u FBiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabiji priliva likvidnih sredstava vezano za probleme oko naplativosti kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (loša ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obaveza i znatno manje zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti), potrebno je istaći da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti i dalje treba biti u fokusu u bankama, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁰ kojom se propisuju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴¹.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

⁴⁰ "Službene novine FBiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴¹ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30. 06. 2017. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 11,2% ili dvije milijarde KM (na kraju 2016. godine 10,4% ili 1,9 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 38,2% ili 7,3 milijarde KM (na kraju 2016. godine 38,8% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 45: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)⁴²

Opis	31.12.2016.				30.06.2017.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	830	10,7	1.324	15,7	1.102	13,9	1.585	18,6	133	120
2. Krediti	24	0,3	25	0,3	25	0,3	26	0,3	104	104
3. Krediti s val. klauzulom	6.323	81,5	6.350	75,4	6.189	78,3	6.209	72,7	98	98
4. Ostalo	417	5,4	561	6,7	397	5,0	522	6,1	95	93
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	165	2,1	165	1,9	194	2,5	194	2,3	118	118
Ukupno (1+2+3+4)	7.759	100,0	8.425	100,0	7.907	100,0	8.536	100,0	102	101
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.535	72,8	6.186	74,9	5.627	72,9	6.270	75,0	102	101
2. Uzeti krediti	763	10,0	763	9,2	791	10,3	791	9,4	104	104
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.135	14,9	1.135	13,7	1.106	14,3	1.106	13,2	97	97
4. ostalo	174	2,3	180	2,2	190	2,5	198	2,4	109	110
Ukupno (1+2+3+4)	7.607	100,0	8.264	100,0	7.714	100,0	8.365	100,0	101	101
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	78		96		51		102			
2. Pasiva	203		222		231		245			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	27		35		13		28			
%	1,3%		1,7%		0,6%		1,3%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	28,7%		28,3%		29,4%		28,7%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴³ dominantno je učešće EURO od 71,4%, (31. 12. 2016. godine 66,6%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,3 milijarde KM na 1,5 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama od 91% je na približno istom nivou (31.12.2016. godine 90,8%), uz rast nominalnog iznosa za 136 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala finansijska aktiva) i obaveza⁴⁴, koji je posebno značajan u aktivi (75% ili 6,4 milijarde KM), što je na približno istom nivou kao i na kraju 2016. godine (77,3% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25% ili 2,1 milijarda KM sa strukturom: stavke u EURO 17,9% ili 1,5 milijardi KM i ostale valute 7,1% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2016. godine ostale stavke u EURO imale su učešće

⁴² Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴³ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godne, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁴ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

od 15,1% ili 1,3 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,6 milijardi KM), cca 53,5% je ugovoreno sa valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,7%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,4 milijarde KM) najveće učešće od 79% ili 6,6 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2016. godine učešće obaveza u EURO bilo je 78,3% ili 6,5 milijardi KM). Učešće i iznos indeksiranih obaveza u posljednjih pet godina (s izuzetkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 miliona KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milion KM, što je bilo učešće od 8%, na nivo od 1,1 milijardu KM i učešće od 13,2% sa 30.06.2017. godine. Rast indeksiranih obaveza (skoro sve se odnosi na depozite) uslovljen je, s jedne strane, odlivom depozita i kreditnih obaveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obaveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u prvoj polovini 2017. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30.06.2017. godine dugu deviznu poziciju imalo je 11 banaka, a četiri banke imale su kratku poziciju. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 1,3% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 28,7 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 0,6% što je za 29,4 procentna poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema FBiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti sa aktivnostima izgradnje regulatornog okvira, pripreme i usvajanja značajnog broja novih podzakonskih akata u skladu sa novim Zakonom o bankama i Zakonom o agenciji za bankarstvo i usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;

- izvršiti reorganizaciju Agencije za bankarstvo u skladu sa novim Zakonom o Agenciji za bankarstvo FBIH i uspostaviti unutrašnju organizacionu jedinicu za obavljanje poslova restrukturiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restrukturiranje banaka;
- otpočeti sa projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije u skladu sa novim regulatornim okvirom;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankarskog sistema u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i finansijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
 - nastaviti sa razvojem i primjenom „Sistema ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
 - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
 - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBIH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te sa međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
 - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka i sl.), organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- provesti novi ciklus AQR u 2017. godini u koji je uključeno 8 banaka i obuhvaćeno oko 75% bankarskog sistema FBIH;
- nastaviti sa unapređenjem saradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o saradnji sa ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima finansija;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem, kao bitan preduslov za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije banaka.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- realizaciji obaveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na primjeni novog Zakona o bankama;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- primjena Zakona o računovodstvu i reviziji FBIH i kontrola primjene MRS i MSFI;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma vansudskog restrukturiranja dugova privrednih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- povećanje obima kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja posljedica krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- unapređenju sistema upravljanja rizicima i sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolija i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- usklađivanje sa novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na osnovu njega;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiradata;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-06-02/17
Sarajevo, 30.08.2017. godine

IV PRILOZI

PRILOG 1.....Osnovni podaci o bankama u FBiH

PRILOG 2.....Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA

PRILOG 3.....Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH

**PRILOG 4Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama
u FBiH**

PRILOG 5.....Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA

PRILOG 6.....Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u FBiH

PRILOG 7.....Podaci o zaposlenim u bankama u FBiH

**Osnovni podaci o bankama u FBiH
30.06.2017. godine**

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	ADDIKO BANK D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12.	033/755-867, 755-755 fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
2.	ASA BANKA D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25.	033/586-870, fax: 586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
4.	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, 497-500 fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax: 037/772-416	HASAN PORČIĆ
6.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302-802	LIDIJA ŽIGIĆ
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	v.d. Predsj.uprave HAMID PRŠEŠ
8.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1	033/954-702, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
12.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:356-227	DALIBOR ĆUBELA
13.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	DAMIR SOKOLOVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/955-000, fax: 525-701	ALI RIZA AKBAŞ

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

-u 000 KM-

R.br	OPIS	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.857.483	5.204.564	5.203.461
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	1.058.837	2.418.582	2.511.596
1b	Kamatonski računi depozita	3.798.646	2.785.982	2.691.865
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	882.829	1.075.588	1.160.989
3.	Plasmani drugim bankama	78.420	96.569	89.727
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	11.610.744	12.270.228	12.797.845
4a	Kreditni	10.424.207	11.078.689	11.609.718
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	36	29	26
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.186.501	1.191.510	1.188.101
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	167.377	150.575	173.106
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	482.817	488.711	470.278
7.	Ostale nekretnine	34.077	42.266	41.880
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	22.114	22.999	21.227
9.	Ostala aktiva	265.171	282.742	290.216
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.239.307	1.252.208	1.255.871
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.181.736	1.193.721	1.198.405
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	57.571	58.487	57.466
11.	UKUPNA AKTIVA	17.161.725	18.382.034	18.992.858
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	13.098.983	14.176.274	14.638.487
12a	Kamatonski depoziti	9.935.353	10.312.971	10.478.730
12b	Nekamatonski depoziti	3.163.630	3.863.303	4.159.757
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	904.050	848.001	867.071
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	161.356	231.260	231.833
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	742.694	616.741	635.238
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	119.835	119.678	129.377
18.	Ostale obaveze	468.719	529.811	551.383
19.	UKUPNE OBAVEZE	14.591.737	15.673.914	16.186.468
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.709	8.828	14.828
21.	Obične dionice	1.155.783	1.207.049	1.207.049
22.	Emisiona ažia	132.667	138.786	137.290
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	132.579	138.698	137.202
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	836.609	864.475	979.800
24.	Kursne razlike	0	0	0
25.	Ostali kapital	117.486	173.248	151.689
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.569.988	2.708.120	2.806.390
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	17.161.725	18.382.034	18.992.858
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	713.765	718.625	709.130
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	17.875.490	19.100.659	19.701.988

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U FBIH na dan 30.06.2017. godine**

-u 000 KM-

R. br.	BANKA	Aktiva		Krediti		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	825.690	4,3%	589.412	4,6%	579.009	4,0%	3.354
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	426.739	2,2%	309.821	2,4%	341.222	2,3%	1.225
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	829.849	4,4%	582.967	4,6%	560.841	3,8%	4.179
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	1.783.566	9,4%	1.315.145	10,3%	1.304.513	8,9%	13.683
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	92.008	0,5%	51.198	0,4%	63.094	0,4%	780
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.022.550	5,4%	721.933	5,6%	830.652	5,7%	10.142
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	377.815	2,0%	266.039	2,1%	263.650	1,8%	134
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	411.529	2,2%	337.356	2,6%	234.989	1,6%	-2.126
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.060.537	21,4%	2.341.096	18,3%	3.278.488	22,4%	52.464
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.260.879	6,6%	999.256	7,8%	1.004.842	6,9%	4.019
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.233.437	6,5%	972.769	7,6%	987.455	6,7%	7.708
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	4.802.786	25,3%	3.185.860	24,9%	3.780.242	25,8%	48.135
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	614.554	3,2%	164.793	1,3%	537.598	3,7%	6.691
14.	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	327.947	1,7%	221.121	1,7%	279.075	1,9%	236
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	922.972	4,9%	739.079	5,8%	592.817	4,0%	1.065
	UKUPNO	18.992.858	100,0%	12.797.845	100,0%	14.638.487	100,0%	151.689

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2017. godine

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA –

-u 000 KM-

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.372.337	219.687	6.399	8.724	1.069	2.608.216
2.	Dugoročni krediti	8.142.522	544.896	179.403	84.778	12.101	8.963.700
3.	Ostali plasmani	194.512	2.060	1	110	2.018	198.701
4.	Obračunata kamata i naknada	34.894	3.627	1.399	4.107	24.236	68.263
5.	Dospjela potraživanja	48.514	26.937	17.183	260.081	804.575	1.157.290
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	36	30.776	30.812
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	630.359	4.302	805	1.018	36.654	673.138
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	11.423.138	801.509	205.190	358.854	911.429	13.700.120
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	225.220	66.845	52.892	215.952	911.419	1.472.328
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	150.312	49.657	79.883	198.427	777.592	1.255.871
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCLJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	124.791	43.263	13.105	53.273	133.126	367.558
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	86.265	32.329	19.997	78.265	61.970	278.826
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						198.456
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						6.548.609
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						20.248.729

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANAOBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.805.284
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.173.810
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	484.111
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	12.277
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	18.218
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	93.260
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	961.649
	UKUPNO pozicija 14	6.548.609
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	162.190

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.06.2017. godine

– KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	373.577	35.604	6.235	350	4	415.770
2.	Činidbene garancije	609.588	64.392	351	6.682	374	681.387
3.	Nepokriveni akreditivi	49.633	486				50.119
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.656.241	102.501	729	106	207	1.759.784
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	12.713	42	448		117	13.320
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	2.701.752	203.025	7.763	7.138	702	2.920.380
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	53.184	12.348	2.275	3.792	702	72.301
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	27.403	1.491	3.213	4.564	298	36.969
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	31.709	11.353	616	1.009	404	45.091
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	24.215	10.550	661	1.340	142	36.908
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						12.550
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						414.036
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.334.416
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						42.550
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						624.951

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

- u 000 KM-

R.br	O P I S	30.06.2015.	30.06.2016.	30.06.2017.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	647	1.063	1.212
2)	Plasmani drugim bankama	945	870	701
3)	Kreditni i poslovi lizinga	342.837	337.240	332.988
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća	3.371	2.482	1.697
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	36	24	812
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	1	2	2
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	32.559	35.663	38.888
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	380.396	377.344	376.300
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	87.946	75.042	64.780
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	7.721	6.160	4.986
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	4.268	3.812	3.875
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	821	957	2.717
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	100.756	85.971	76.358
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	279.640	291.373	299.942
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	22.390	22.168	23.390
b)	Naknade po kreditima	3.648	4.748	5.614
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	11.921	11.515	10.849
d)	Naknade za izvršene usluge	105.980	121.181	128.640
e)	Prihod iz poslova trgovanja	112	187	135
f)	Ostali operativni prihodi	25.742	24.123	40.859
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	169.793	183.922	209.487
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklađ	37.696	40.639	50.400
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	38.757	45.376	52.177
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	76.453	86.015	102.577
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	120.517	121.099	122.315
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	71.614	74.706	74.945
3)	Ostali operativni troškovi	49.898	53.987	57.903
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	242.029	249.792	255.163
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	318.482	335.807	357.740
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	131.979	147.430	153.815
5.	GUBITAK	1.028	7.942	2.126
6.	POREZI	39	0	0
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0	0
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	131.940	147.430	153.815
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	1.028	7.942	2.126
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	130.912	139.488	151.689

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH

- AKTIVNI BILANS -

- u 000 KM-

R.br	O P I S	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.
	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	1.151.971	1.203.237	1.209.237
1.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.431	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	132.667	138.786	137.290
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	163.794	143.166	159.001
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na osnovu odluke skupštine banke	427.706	529.121	585.732
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	122.065	141.073	164.311
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	2.010.634	2.167.814	2.268.002
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	28.371	16.690	47.879
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	102.108	42.314	2.126
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	102	3.034	3.034
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	49.837	47.315	46.301
1.11.	Iznos odloženih poreskih sredstava	1.641	1.881	1.833
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijed. imovine	1.696	1.063	815
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	183.755	112.297	101.988
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.826.879	2.055.517	2.166.014
	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kapital	3.090	209	209
2.2.	Dionički kapital iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	208.619	170.420	179.863
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promj. fer vrijedn. imovine	9.735	9.741	11.316
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordinisanih dugova	107.918	103.122	108.875
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.422	1.425	1.425
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	330.784	284.917	301.688
	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	1.007	0	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	755	0	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	204.559	200.035	208.778
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	206.321	200.035	208.778
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.951.342	2.140.399	2.258.924
B.	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.918.650	12.667.026	13.352.861
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	976.734	1.001.018	1.042.691
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.895.384	13.668.044	14.395.552
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	15,1%	15,7%	15,7%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA FBIH

R.br.	BANKA	31.12.2015.	31.12.2016.	30.06.2017.
1	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	490	435	417
2	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	125	211	213
3	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	341	371	394
4	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	537	561	565
5	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	77	77	76
6	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	133		
7	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	424	444	458
8	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	142		
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	66	139	148
10	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	248	206	189
11	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	1.355	1.312	1.314
12	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	420	425	432
13	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	471	521	515
14	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	1.208	1.225	1.242
15	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	181	192	193
16	VAKUFСКА BANKA d.d. - SARAJEVO	200	197	182
17	ZIRAATBANK BH d.d. - SARAJEVO	265	299	308
	UKUPNO	6.683	6.615	6.646